

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мов

**СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК
АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ В УКРАЇНСЬКИХ
ПЕРЕКЛАДАХ (НА МАТЕРІАЛІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ 2000 -2022
РОКІВ)**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
*«Усний та письмовий переклад
з англійської та другої західноєвропейської
мови»*
спеціальність – Філологія 035.041
Владислава Володимирівна СИВУН

Науковий керівник:
кан.філол.н., доц. Трищенко І.В.

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри *теорії і практики перекладу з англійської мов*
протокол № 11 від «20» травня 2024 року
завідувач кафедри _____ (підпис)
д.філол.н., проф. Лада КОЛОМІЄЦЬ

КИЇВ

2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ I. Політичний дискурс з перекладознавчого погляду.....	9
1.1 Політичний дискурс як об’єкт філологічних і перекладознавчих досліджень.....	9
1.2 Політичні промови як різновид політичного дискурсу.....	18
1.3 Специфіка перекладу політичних промов.....	19
1.4 Висновки до розділу 1.....	26
Розділ II. Стратегії відтворення лексичних характеристик політичних промов 2000-2022 років.....	27
2.1 Трагування терміну «стратегії перекладу в перекладознавстві»	27
2.2 Обґрунтування вибору політичних промов вказаного періоду.....	29
2.3 Аналіз лексичних стилістичних прийомів з певних політичних промов та стратегії їх відтворення в українських перекладах.....	32
2.3.1 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на переносі значення (метафора, метонімія, синекдоха).....	32
2.3.2 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на тотожності (евфемізми)	39
2.3.3 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на семантичному контрасті і нерівності (оксюморон, гіпербола, літота.....	42
Висновки до розділу 2.....	42
Розділ III. Перекладацькі трансформації в процесі перекладу політичних промов.....	46
3.1 Перекладацькі трансформації як засіб відтворення лексичних характеристик політичних промов.....	46
3.2 Лексико – семантичні трансформації при перекладі політичних промов.....	65

3.3 Лексико – граматичні трансформації при перекладі політичних промов.....	71
Висновки до розділу 3.....	77
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	87
SUMMARY.....	90

Анотація

Політичний дискурс постійно привертає увагу науковців різних галузей, зокрема перекладачів. Мета дослідження - окреслити основні лексичні засоби, які політики використовують у своїх промовах для впливу на аудиторію, та способи їх перекладу українською мовою для досягнення такого ж ефекту. У дослідженні використано теоретичні методи (дедукція, індукція), дискурс-аналіз, порівняльний аналіз, метод суцільної вибірки та метод кількісних підрахунків. У роботі пояснюється важливість політичних промов та проблеми їх перекладу, обговорюються стратегії відтворення лексичних характеристик політичних промов, зокрема евфемізмів, оксюморонів, метафор, гіпербол, метонімії та синекдохи, а також досліджуються перекладацькі трансформації, висвітлюються лексичні, семантичні та граматичні зміни, що виникають у процесі перекладу. Робота надає комплексне розуміння політичного дискурсу та пропонує цінну інформацію про стратегії та трансформації, необхідні для ефективного перекладу в цій сфері. У процесі аналізу ми виявили, що еквівалентний переклад (калькування) є найбільш часто вживаним у політичному дискурсі. Він становить 28% усіх трансформацій, тоді як конкретизація та модуляція - по 14%. Ці три способи можна вважати найбільш ефективними для перекладу політичного дискурсу. Робота обмежена періодом 2000-2022 років і охоплює промови американських та британських президентів. Подальші дослідження можуть включати інші промови британських чи австралійських політиків, а також досліджувати не лише промови, але й інші сфери політичного дискурсу.

Ключові слова: політичний дискурс, перекладознавство, політичні промови, переклад

Abstract. Political discourse has constantly allured the attention of academics in various spheres, including linguists. This paper aims to outline the main lexical devices that politicians use in their speeches to influence the audience and how

they are translated into a Ukrainian language to achieve the same effect. The methods used in the research are theoretical method (deduction, induction), discourse analysis, comparative analysis, continuous sampling method and the method of quantitative calculations. It explains the importance of political speeches and the challenges in translating them, discusses strategies for reproducing lexical characteristics of political speeches, including euphemisms, oxymorons, metaphors, hyperboles, metonymies and synecdoche and explores translation transformations, highlighting lexical, semantic, and grammatical changes encountered during the translation process. The work provides a comprehensive understanding of political discourse and offers valuable insights into the strategies and transformations necessary for effective translation in this area. In the process of analysis, we found that equivalent translation (calquing) is the most frequently used in political discourse. It makes up 28% of all transformations, while concretization and modulation account for 14% each. These three methods can be considered the most effective for translating political discourse. The work is limited to the period of 2000-2022 and covers the speeches of American presidents and British politicians. Further research could include other speeches by British or Australian politicians, as well as investigate not only speeches but also other areas of political discourse.

Keywords: political discourse, translation studies, political speeches, translation

Вступ

Здатність маніпулювати свідомістю людей і підштовхувати їх до дії за допомогою засобів мовлення часто використовується політиками, дозволяючи їм доносити думки та ідеї у найбільш вигідному для них світлі. Під час кризових ситуацій висвітлення інформації набуває особливого значення. Влучне слово може заспокоїти суспільство, розрадити і запевнити. Однак можна досягти і протилежної реакції, вселити страх або, наприклад, розчарувати електорат в тому чи іншому кандидаті на виборах. Прагматичний аспект мови і комунікації пов'язаний зі ставленням людини до мовних засобів, з вираженням її ставлення, оцінок, емоцій, намірів при продукуванні та сприйнятті мовленнєвих дій у дискурсі. Вивченню політичного дискурсу та його перекладу присвячені праці таких лінгвістів, як Є.В. Будаєв, А.П. Чудінов, Є.І. Шейгал, Г. Винокур, О. Дубенко, Л. Шевченко та інших науковців. Проаналізувавши проблематику перекладу політичних промов, можна зазначити, що, не зважаючи на досить велику кількість досліджень політичного дискурсу, питання лексико-стилістичних особливостей перекладу політичних промов з англійської мови на українську залишаються недостатньо розкритими та дослідженими.

Актуальність дослідження полягає в тому, що політичний дискурс у сучасному світі є одним із ключових інструментів формування громадської думки, впливу на політичні процеси та прийняття стратегічних рішень. Переклад політичних промов має велике значення для забезпечення точного та адекватного розуміння їх змісту аудиторією, особливо в міжнародному контексті. Зростання міжнародних відносин, розвиток глобальної комунікації та підвищення уваги до політичних подій за межами власної країни підкреслюють необхідність вивчення ефективних стратегій перекладу політичного дискурсу. Розуміння та вивчення таких стратегій дозволить підвищити якість перекладів політичних промов та забезпечити їх ефективну

комунікацію між культурними та мовними групами. Таке дослідження є важливим для розвитку наукових підходів у перекладознавстві та сприятиме подальшому збагаченню перекладу політичного дискурсу.

Мета дослідження полягає у вивченні політичного дискурсу з перекладознавчого погляду та встановленні стратегій відтворення лексичних характеристик політичних промов у перекладі з англійської на українську мову. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- проаналізувати політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних і перекладознавчих досліджень;
- дослідити політичні промови як різновид політичного дискурсу;
- виявити специфіку перекладу політичних промов;
- обґрунтувати вибір політичних промов за період з 2000 по 2022 роки для аналізу;
- встановити лексико-стилістичні прийоми у політичних промовах та стратегії їх відтворення в українських перекладах;
- охарактеризувати застосування перекладацьких трансформацій в перекладах політичних промов;
- визначити відсоткове співвідношення лексико-семантичних та лексико-граматичних трансформацій при перекладі політичних промов.

Об'єкт дослідження – політичний дискурс, який охоплює текстові матеріали, пов'язані з політичними промовами, виступами та іншими мовленнєвими актами у політичній сфері.

Предмет дослідження – перекладацький аспект політичного дискурсу, зокрема, стратегії перекладу та відтворення лексичних характеристик політичних промов з англійської мови на українську.

Методи дослідження: метод дискурс-аналізу, контрастивний аналіз, порівняльний аналіз, метод суцільної вибірки, метод статистичного аналізу, а також метод кількісних підрахунків.

Теоретичне та практичне значення роботи полягає у застосуванні матеріалів для вивчення теорії і практики перекладу. Результати дослідження можуть бути корисними для перекладачів, які працюють з політичними текстами, допомагаючи їм краще розуміти та ефективніше відтворювати лексичні та стилістичні особливості оригіналу.

Крім того, дослідження показує зв'язок між політичним дискурсом і перекладом, що допомагає краще зрозуміти, як перекладацькі рішення впливають на сприйняття політичних промов.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному аналізі політичного дискурсу та перекладу політичних промов за період з 2000 по 2022 роки. Унікальність дослідження полягає в комплексному підході до аналізу, який охоплює розгляд політичного дискурсу як об'єкта лінгвістичних та перекладознавчих досліджень, вивчення лексико-стилістичних прийомів та перекладацьких трансформацій у політичних промовах, а також визначення відсоткового співвідношення застосування різних типів трансформацій у процесі перекладу.

Матеріалом дослідження слугували: матеріали виступів американських і британських президентів (Дж. Байдена, Д. Трампа, Б. Обама, Дж. Буша) та політичних діячів (Б. Джонсона) 2000-2022 років об'ємом 256 сторінок. Загальний об'єм суцільної вибірки складає 50 уривків, що містять досліджувані стилістичні прийоми, а також їх оригінальний переклад.

Перспективи подальших досліджень: Представлена робота може слугувати стимулом для подальших досліджень у цій сфері, таких як вивчення впливу політичного перекладу на формування громадської думки, розробка нових методів аналізу політичних текстів тощо.

Апробація результатів дослідження. Матеріали II науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 19-20 квітня 2024 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2024. – 44 с.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох

розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та списку джерел ілюстративного матеріалу.

У вступі висвітлюється проблематика політичного дискурсу з перекладознавчої точки зору. У вступі йдеться про значимість політичного дискурсу та особливості перекладу політичних промов. Зокрема, акцентується увага на ролі мовних засобів у процесі формування громадської думки та впливу на політичні процеси. Сформульовано мету дослідження, об'єкт, предмет, методи дослідження, а також теоретичне та практичне значення дослідження.

У першому розділі політичний дискурс розглядається як багатогранна дослідницька тема в межах мовознавства та теорії перекладу, досліджуючи його визначення, вплив на політичні погляди, застосування мовних засобів, а також соціокультурні та ідеологічні впливи.

У другому розділі увага приділяється перекладацьким стратегіям та обґрунтуванню вибору політичних промов у період з 2000 по 2022 роки для аналізу. У цьому розділі детально розглядаються лексико-стилістичні прийоми, що зустрічаються в цих промовах, та підходи до їх відтворення в українських перекладах. Зокрема, розглянуто відтворення стилістичних прийомів, заснованих на перенесенні значення (метафора, метонімія, синекдоха), на тотожності (евфемізми) та на семантичному контрасті й нерівності (оксюморон, гіпербола, літота).

Третій розділ присвячений перекладацьким трансформаціям, які найчастіше застосовуються при перекладі політичних промов, та їхній ролі у передачі лексичних особливостей промов. Розглядаються лексико-семантичні трансформації, які впливають на семантику перекладу, та лексико-граматичні трансформації, які враховують граматичні особливості та структуру політичних текстів.

РОЗДІЛ I

ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС З ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ПОГЛЯДУ.

1.1. Політичний дискурс як об'єкт мовознавчих і перекладознавчих досліджень

Дослідження політичного дискурсу та політичної комунікації протягом останніх кількох років привертають значну увагу в сучасній лінгвістиці. У час, коли політична комунікація стала інструментом маніпулювання суспільством, мовознавці приділяють значну увагу політичному мовленню [4, р. 232]. Це пояснюється насамперед тим, що інтенсивність політичних подій у світі зросла, а політичні змагання набули ще більшої сили. Крім того, таке зростання уваги до політичного дискурсу зумовлено активізацією політичного життя та загостренням політичної ситуації в країні.

Основними джерелами для дослідження політичної мови є політичний медійний дискурс, який представлений пресою, радіо і телебаченням, а також власне політичний (інституційний) дискурс, який представлений листівками, парламентськими дебатами, промовами на мітингах, публікаціями політичних партій та іншими матеріалами. [2, с. 192]. Крім того, в окремих текстах спостерігається поєднання ознак розмовного, художнього чи наукового мовлення з аспектами політичного дискурсу. З лексичного погляду, фахова політична термінологія досить широко використовується в політичному дискурсі, з частим використанням літературної лексики або технічних термінів.

Політична лінгвістика базується на таких лінгвістичних підходах, як антропоцентризм (метод дослідження мови, який зосереджується на людській особистості та психіці для аналізу мовних явищ), експансіонізм (охоплення широкого кола суміжних питань у сфері лінгвістичних досліджень, тобто його розширення), функціоналізм (метод, зосереджений на

аналізі мовних явищ у їхніх функціях та їх впливу на взаємодію між людьми) та експлікативний підхід (метод дослідження мови, метою якого є тлумачення структурних особливостей та функцій мови).

Одним із головних факторів, що використовується в сучасних дослідженнях для класифікації дискурсу, є його зв'язок із мовленнєвою діяльністю. Адже, дискурс визначають як сукупність текстів, об'єднаних спільною тематикою, зміст яких розкривається через аналіз інтертекстуальності у взаємозв'язках між текстами, а не окремим текстом. [3, с. 115]. У контексті політичної комунікації в стінах парламенту мовленнєва діяльність - особливо промови членів парламенту - є вкрай важливою для розвитку та вираження політичних ідей, поглядів і переконань. Кожна окрема промова, виголошена в парламенті, має вирішальне значення для формування державної політики, викладення партійних позицій та виконання інших законодавчих обов'язків.

С. В. Кривенко описує дискурс як складне мовленнєве явище, що містить у собі такі фактори комунікації, як наявність культурної компетенції, комунікативних завдань і спільних знань. Це означає, що дискурс включає в себе ті фактори, які є важливими компонентами для перекладу тексту [23, с. 30].

Згідно з Т. ван Дейком, дискурс стосується розмовної мови та публічних виступів. Це текст у контексті, який розглядається як дані, придатні для емпіричного аналізу. Взаємодія людей між собою дає можливість пояснювати, відстоювати та обґрунтовувати свою ідеологію, водночас змінюючи або відстоюючи свої суспільні переконання. Ідеологія - це сукупність переконань, пов'язаних із соціальним статусом, бажаннями, цілями та взаєминами між спільнотами та всередині них [51, с. 111].

Відповідно до теорії Р. Перлоффа, дискурс ширший, ніж «текст». Він відображає обставини, наміри і бажання мовця, стосунки між мовцем і аудиторією, включає оточення, контекст і визначає стиль висловлювання [56,

с. 500]. Лінгвісти традиційно цікавилися вивченням мовних прийомів, які визначають особливості політичного мовлення. Мовна поведінка політика впливає на поведінку та ставлення аудиторії. Н. Фейрклаф визначає критичний дискурс-аналіз як вивчення дискурсу з метою виявлення системних зв'язків між мовою, культурними традиціями та суспільством. Він досліджує процес ідеологічного формування взаємин, текстів і подій, зосереджуючи увагу на відносинах і прихованих намірах з критичної перспективи[52, с. 173].

С. Рубінееллі та Р. Водак виділяють п'ять ключових аспектів критичного дискурс-аналізу:

- соціальні та культурні структури певним чином є лінгводискурсивними і описують ставлення представників органів влади тощо[58, с. 17];

- дискурс обумовлений суспільними відносинами і є основою цих відносин у соціумі, а лінгвістичні засоби використовуються в дискурсі з певною метою;

- використання мови слід вивчати в соціальному контексті. Емпіричний аналіз дискурсу показує, як мова використовується в процесі комунікації;

- функція дискурсу є ідеологічною, що створює нерівні відносини між представниками окремих верств населення в політичних, гендерних та релігійних питаннях;

- дискурс - це історичне явище, яке має на меті змінити суспільство[58, с. 29].

Політичний дискурс - це вид дискурсу, що характеризує політичну сферу в соціальних та історичних контекстах. Він охоплює широке коло аспектів, зокрема політичні уявлення, ідеї, соціальні та економічні взаємовідносини. Політичні промови промовляються публічно, і їх вивчення передбачає ретельний аналіз окремих мовних засобів, стратегічних цілей, динаміки розмови та дискурсу[31, с. 52];.

Ідеологія є важливою частиною політичного дискурсу. Ідеології транслують або маскують вірування, звичаї та системи цінностей. Згідно з П. Клінтоном, ідеологія має різні визначення. Ідеологію можна визначити як сукупність політичних переконань тієї чи іншої партії або народу. Усі країни, народи та партії керуються певною ідеологією[50, с. 37].

Критичний дискурс-аналіз - це сфера досліджень, пов'язана з питаннями суспільства і політичного устрою. Основною темою досліджень П. Клінтона є ідеологія, політика і мовна взаємодія, у контексті яких аналізуються політичні та медійні дискурси. Опис та тлумачення дискурсу базуються на використанні лінгвістичних засобів. Для аналізу мовного складу дискурсу використовується поєднання якісних і кількісних методик[50, с. 37].

П. Клінтон пояснив зв'язок між мовою політики та ідеологією, описав механізм тлумачення та висвітлення їхніх взаємовідносин. Критичний дискурс-аналіз ґрунтується на основі вивчення соціальних проблем, які мають вплив на життя людей. Він розглядає соціальні, культурні, економічні та політичні витoki людської нерівності з точки зору різних теорій[50, с. 37].

З огляду на вищесказане, можна стверджувати, що критичний дискурс-аналіз досліджує структуру дискурсу, в тому числі прихований зміст взаємозв'язку між політикою та соціальними проблемами в суспільстві. Політична мова - це спосіб комунікації вирішення проблем або демонстрації лідерства та характеру. Вона формує ставлення аудиторії та створює враження про оратора. У зв'язку з цим критичний дискурс-аналіз є важливою ланкою, яка забезпечує інтерпретацію політичного послугу, пояснюючи ідеологію.

Мистецтво спілкування, або ораторське мистецтво, є інструментом, який допомагає впливати на публіку. Аристотель вважав, що вплив на слухача здійснюється трьома методами: етос (відповідність стилю мовлення мовця його моральній позиції та характеру), пафос (переконання шляхом

залучення почуттів слухача) та логос (дія у формі слова).

Аналіз сучасних лінгвістичних праць свідчить про багатоваріантність розуміння терміна "політичний дискурс". Згідно з Д. Белих, дискурс - це свідомий письмовий або усний процес обміну інформацією, в ході якого кожен член спільноти надає значення процесуальним аспектам комунікації. [1, с. 90]. Політичний дискурс у більш вузькому значенні - це дискурс, що використовується в державних установах, парламентських дебатах та політичних промовах [2, с. 22].

Політичний дискурс має свої власні аспекти, завдання та цілі. Він охоплює політику, державних діячів, обставини, населення та промови. Він, як правило, відображає і представляє певну владу, ситуацію, виконавця, наприклад, особу, інституцію чи партію, а також мету. Він є силовою зброєю для завоювання підтримки громадськості з метою створення позитивного іміджу та збереження підтримки[22, с. 43].

Наприклад, С. Кривенко стверджує, що "політичний текст сам по собі є загальним терміном, що охоплює різноманітні типи текстів або жанри. Політичний дискурс включає як внутрішньодержавний, так і міждержавний дискурс, і він може приймати різні форми". Він має багато форм, таких як договори, промови під час виборчих кампаній, редакційні статті або коментарі в газетах, прес-конференції з політиками [23, с. 30].

Г. Кондратенко описує політичний дискурс як своєрідний тип політичної комунікації, що полягає в процесі реалізації політичного тексту у ході взаємодії політичного суб'єкта (держава, уряд) та об'єкта (публіка, виборці) із застосуванням комунікативно-дискурсивного підходу[19, с. 85].

Проаналізувавши та узагальнивши результати досліджень політичного дискурсу, ми дійшли висновку, що його типологічні особливості, пов'язані з екстралінгвістичними умовами функціонування, полягають у наступному:

а) регулятивність - нерозривний зв'язок із процесом соціального управління суспільством і, як наслідок, виконання політичними текстами

регулятивної функції, яка здійснюється шляхом впливу на адресата, зокрема навіювання, переконання та емоційного "зараження". Слід зазначити, що в кожному конкретному типі політичного дискурсу може переважати один із зазначених вище способів впливу;

б) націленість на мовленнєвий ресурс - політичний текст ґрунтується на певній політичній події і передбачає подальшу політичну дію, наприклад, ухвалення закону, відставку уряду, обрання депутата, голосування на референдумі;

в) діалогічність, пов'язана з постійним врахуванням адресата, або інтерактивність, яка проявляється як мовна "взаємодія політичних акторів" [1, с. 10]. Діалогічність проявляється у безпосередній реакції адресата (аудиторії) на виступ політичного діяча, яка може виражатися у схвальних чи обурених вигуках, питаннях, коментарях тощо. Іншими словами, не тільки мовець впливає на аудиторію, але й аудиторія впливає на його виступ. Промовець постійно зосереджує увагу на слухачах, контролює їхню реакцію і, беручи до уваги це, може вносити певні корективи у свою мовленнєву поведінку. Зазначені екстралінгвістичні особливості, безумовно, притаманні і текстам парламентських виступів як різновиду інституційного політичного дискурсу.

З іншого боку, вони також мають певні особливості, зумовлені специфікою комунікативної системи, в якій вони функціонують і елементами якої є, - специфікою парламентської комунікації. Щоб виявити ці особливості, розглянемо більш детально специфічну мовну ситуацію, в якій функціонує парламентський дискурс. Комунікативна ситуація, за своєю сутністю, охоплює предметний аспект, який обумовлений подією чи явищем реалій, аспектом взаємовідносин між учасниками комунікації (адресантом і адресатом), умовами комунікації тощо. Промови, виголошені протягом однієї сесії, є тематично близькими, оскільки тема кожного виступу пов'язана з однією і тією ж подією, що розглядається на цій сесії, наприклад,

обговоренням бюджету, будь-якого закону, заяви уряду [14, с. 43].

Основними складовими мовленнєвої ситуації є адресант і адресат. Вище вже було зазначено, що адресант і адресат політичних текстів є активними учасниками комунікації, при цьому адресант (політичний діяч, оратор) як суб'єкт дії є керівним елементом, а адресат (аудиторія) як об'єкт дії - керованим елементом. Інакше кажучи, адресант керує аудиторією (адресатом) за допомогою повідомлення (тексту), яке слугує засобом впливу на аудиторію, щоб досягти поставлених адресантом цілей. Однак політичний оратор - не просто генератор дискурсу, не тільки елемент системи акту комунікації, він сам виступає як комплексна система, що складається, в свою чергу, з підсистем, які суттєво впливають на його поведінку і, відповідно, на продукт його діяльності - текст. Адресат як емоційно-психологічна підсистема - це сукупність емоційно-психологічних характеристик, які беруть безпосередню участь у процесі формування мовлення. Як соціальна підсистема він виступає як представник певної соціальної групи.

Політичний діяч, який виступає в парламенті, може належати до провладної чи опозиційної партії, бути членом будь-якої парламентської фракції або виступати від власного імені. Суспільно-політична діяльність адресанта завжди буде зовнішнім регулятором його мовленнєвої та немовленнєвої поведінки [13, с. 54].

Таким чином, адресант досліджуваних текстів представлений певним політичним діячем, який здійснює виступ під час парламентської сесії. Його комунікативні акти націлені на зміну загальної картини світу адресата, його уявлень, ідей та схилення його до певної немовленнєвої дії (наприклад, голосування) або, щонайменше, формування схильності до такої реакції. На мовні акти адресанта впливають конкретні політичні мотиви, які формуються під впливом не лише його потреб, а й потреб та інтересів народу, від імені якого він виступає [11, с. 56].

Політичні тексти можуть мати три типи адресата: формального,

прямого і непрямого. Ці типи виокремлюють на основі формальної спрямованості повідомлення та напряду комунікативного наміру адресанта. Опонент, якому адресовано виступ на парламентських засіданнях, може бути формальним адресатом. Однак, це може бути не та цільова аудиторія, з якою політик прагне комунікувати, оскільки метою полеміки може бути не стільки переконання, скільки критика позицій, програми, конкретної точки зору опонента з того чи іншого питання. Непрямим адресатом є виборці і, ширше, вся громада країни. Хоча політик, який виступає з парламентською промовою, як правило, формально не звертається до всієї громади, фактично його промова розрахована саме на неї, оскільки, як зазначалося вище, парламентський дискурс, будучи частиною політичної діяльності, виконує регулятивну функцію і спрямований на формування громадської думки з важливих питань суспільно-політичного життя країни. [22, с. 43].

Найважливішим компонентом мовленнєвої ситуації є прямий адресат, оскільки саме до нього мовець звертається як у формальному, так і в смисловому планах. У цьому випадку комунікативна мета адресанта і формальна спрямованість промови збігаються. Аудиторія, яка є соціально-психологічною спільнотою людей, залучених на конкретний проміжок часу (зазвичай короткий), пов'язаних принаймні однією ціллю і має прямий контакт з доповідачем, зазвичай визначається як прямий адресат політичних текстів. При цьому підкреслюється його неоднорідний і нестабільний склад. Така специфіка прямого адресата найбільш притаманна таким різновидам політичного дискурсу, як виступи на зібраннях та промови під час передвиборчих кампаній. Прямий адресат текстів парламентських промов представлений присутніми на засіданні депутатами, членами парламенту тощо [10, с. 43].

Перед перекладачами та мовознавцями може постати непросте завдання - адаптувати іншомовний продукт у середовище, відмінне від їхнього власного. Ключовим у цій галузі є правильне розуміння та

відтворення семантики мовних і культурних особливостей.

При перекладі з однієї культурної ситуації в іншу можуть виникати певні виклики, зумовлені тісним взаємозв'язком мови, мислення та світобачення. Відтворення семантики лінгвокультурних елементів залежить від повноти та інформативності денотативного значення, рівня експліцитності синтагм та подібності значень між лінгвокультурними елементами в мові оригіналу та мові перекладу[33].

У сприйнятті та інтерпретації елементів іноземною аудиторією, а також у їхньому відтворенні спостерігаються значні відмінності, що становить етноспецифіку офіційних промов[33].

Розгляд мовних і культурних елементів як самостійних компонентів полегшує процес формування образів, які несуть у собі зміст і стилістику. Така стратегія базується на припущенні, що ці елементи часто мають спільні риси метафоричних конотацій, вербальних асоціацій та лексичних конструкцій. Втім, якщо в цільовій мові відсутні аналогічні компоненти з такими ж конотативними значеннями, що й в мові оригіналу, цей спосіб може виявитися неефективним для перекладу тексту оригіналу в необхідному значенні. Такий метод може спричинити внесення змін до перекладу в термінології, структурі тексту та синтаксисі[33].

Тому, незважаючи на те, що розділення мовних і культурних елементів полегшує сприйняття та виконання перекладу, необхідно зважати на можливі розбіжності між мовами, щоб максимально точно передати зміст і особливості стилю оригіналу в перекладі.

Таким чином, політичний дискурс - це комплексне поняття, основними компонентами якого є текст, контекст, мета, обставини, культурні або історичні умови, а також взаємодія між адресатом і адресантом. Політичні процеси та мовні засоби тісно пов'язані, оскільки політична комунікація значною мірою спирається на мову, політика - це змагання між політичними мовами та мовними особистостями, а мова є найпотужнішою зброєю у

політичних конфліктах.

У процесі інтерлінгвальної комунікації постає завдання відтворення комунікативно-виражальних функцій обидвох мов за допомогою використання відповідних перекладацьких трансформацій[25].

Відмінності між способами вираження в системах мови оригіналу та мови перекладу є причиною того, чому такі зміни є необхідними. Це є наслідком відмінностей між двома мовними картинами світу, які демонструють автори та перекладачі, на тлі структурних розбіжностей між вихідним та цільовим текстами[25].

1.2. Політичні промови як різновид політичного дискурсу.

Політичні промови є невід'ємною частиною політичного дискурсу; вони використовуються кандидатами, законодавцями та лідерами держав не лише для інформування громадськості про свої програми, але й як зброя для переконання. Вони відіграють вирішальну роль у впливі на громадську думку та формуванні ідей, а також у поширенні подій та фактів. Спікери продукують повідомлення, які мають викликати резонанс у аудиторії, просуваючи свої цілі та підтверджуючи свої лідерські позиції за допомогою стратегічного використання риторики та мови.

Політичні промови завжди відігравали значну роль у суспільному житті. Вони часто друкувалися в газетах і широко обговорювалися на публічних заходах. Способи поширення цих промов серед аудиторії суттєво змінилися, оскільки суспільство вступило в цифрову епоху. Ці способи тепер включають радіо, телебачення та безліч онлайн-каналів, які збільшили охоплення аудиторії промов, а також змінили способи їхнього виголошення та сприйняття.

Політична активність громадськості на сучасному етапі розвитку суспільства, можливість відкрито висловлювати свою позицію, брати участь у вирішенні державних проблем призводить до того, що політичні терміни

все частіше використовуються в повсякденному мовленні, набуваючи все більшого поширення за межами сфери політики. Це підтверджується тим, що учасники суспільно-політичних подій розуміють і активно використовують політичну термінологію, яка містить ідеологічну оцінку, "яка експліцитно реалізується в мові" [9, с. 15]. Люди, які виростили в певній культурі або мають широке уявлення про неї, здатні розуміти більшість політичних і суспільно-політичних явищ. Коли ми бачимо ці терміни, ми формуємо власне ставлення до них, оскільки вони часто відображають цінності, філософію та соціальні стандарти певної культури.

Е. Латіф розрізняє "мову політики" (термінологія і риторика, пов'язані з політичною діяльністю політичних діячів; характеризується надзвичайною гнучкістю і динамічністю) і "політичну мову" (відкриту для всіх представників мовної спільноти; пов'язану зі своєрідним використанням універсальної мови як засобу переконання і контролю, тобто маніпуляції) [53, с. 251].

Мова є важливим засобом комунікації та самовираження. Для ефективної комунікації використовуються різні лексичні та риторичні прийоми, щоб зробити мову змістовною та переконливою для аудиторії. Основною метою лінгвістичних досліджень є вивчення та виявлення наміру-ставлення в політичному дискурсі, а також аналіз мовних засобів, які актуалізують і передають ідеологію. Політична мова виконує багато функцій і вивчається через призму культури та історії [2].

Політична термінологія виконує такі функції: експресивну, об'єктивну та символічну. Ядро політичної мови становлять абстрактні концептуальні терміни. Вони найчастіше зустрічаються в гаслах, ключових словах, афоризмах, гаслах, піснях, заголовках, правилах і принципах тощо, рідше - в текстах, промовах, трактатах, газетних статтях [16, с. 164].

Таким чином, політична термінологія має такі особливості [19, с. 54]:

- відображає соціально значимі і активно обговорювані поняття і явища

суспільно-політичного життя;

- в основному зрозуміла учасникам всіх відбуваються суспільних явищ;
- має соціально-оцінний характер;
- володіє ідеологізованістю;
- використовується в публіцистичному дискурсі.

Використання лексики обмеженого вжитку, зокрема специфічних термінів, у публічному виступі сприймається як порушення комунікативної норми, коли вживання незнайомих адресату слів призводить до недотримання принципу ясності та доступності виступу. У такому випадку слухачі з більшою ймовірністю не зможуть повноцінно сприймати промову, оскільки наявність особливих термінологічних одиниць потребує додаткового пояснення і може відволікати слухачів від основного змісту промови. Тим не менш, оратори включають у свою промову термінологічні одиниці, які привертають увагу адресата, змушуючи його замислитися і намагатися зрозуміти суть інформації, що передається.

Таким чином, дуже часто в офіційних ділових документах зустрічається юридична та економічна термінологія. У таких випадках перекладач повинен максимально точно передати зміст, не вдаючись до жодних емоційних засобів.

Підсумовуючи, можна сказати, що політичні промови є невід'ємною частиною політичного дискурсу і продовжують залишатися потужним інструментом, за допомогою якого політики поширюють свої ідеї, об'єднують своїх виборців і впливають на політичні результати. Навіть в умовах еволюції медіа-платформ функція політичних промов у сфері публічної комунікації та політичної стратегії залишається фундаментальною і незмінною.

1.3. Специфіка перекладу політичних промов.

Політична промова, яка містить у собі аспекти інших дискурсів, а також власне політичний дискурс, є важливим типом тексту в сучасному перекладознавстві[25].

Кожен процес міжмовної комунікації є конкретною перекладацькою ситуацією, в якій реалізується відповідна перекладацька стратегія. Її вибір залежить від низки факторів, серед яких найважливішими є: мета перекладу, тип тексту, що перекладається, і характер реципієнта перекладу [49, с. 162]. Еквівалентність означає наближену схожість змістових, семантичних, стилістичних, функціональних і комунікативних елементів тексту оригіналу та тексту перекладу [48, с. 172]. Основним завданням є забезпечення максимально точного, адекватного перекладу за відсутності сталих мовних відповідників в МО та МП, враховуючи при цьому стилістичне наповнення.

Головна мета перекладу - відтворити зміст вихідного тексту мовою перекладу якомога точніше і адекватніше. За словами М. Назаренко, головна мета перекладача - забезпечити створення такого перекладу, який буде еквівалентним оригіналу за суттю та змістом, що дозволить цільовій аудиторії сприйняти текст так, ніби він написаний їхньою рідною мовою[28, с. 118].

Згідно з дослідженнями Г. Хацера, при перекладі політичних термінів можна виділити три основні групи[42, с. 204]: 1) політичні поняття *органи місцевого самоврядування, парламентська коаліція, виборчі перегони*); 2) політичні реалії *Білий дім, Верховна Рада*; 3) політичні символи *холодна війна, Голодомор*.

У політичних текстах і відповідно промовах часто використовується емоційно-забарвлена мова, яка більше наближена до художньої літератури, аніж до об'єктивної мови наукових чи технічних текстів. Політичні промови є одним з основних джерел виникнення різноманітних мовних засобів, а саме: евфемізмів, метафор, неологізми, метонімії, гіперболи, літот тощо. Багато термінів політичного спрямування було запозичено з англійської мови в

українську, а саме: *піар, президент, спікер, кампанія, конгресмен*. Українські перекладачі та науковці намагаються знайти українські відповідники для якомога більшої кількості іншомовних слів. Проте, це не завжди можливо, тому при перекладі неологізмів перекладач іноді може вдаватися до використання перекладацьких трансформацій.

Структура образних засобів в англійській та українській мовах іноді може суттєво відрізнятись, тому в процесі перекладу вони можуть зазнавати серйозних змін. Процеси, внаслідок яких перекладач адаптує вихідний текст мовою оригіналу для створення еквівалентного тексту мовою перекладу називаються перекладацькими трансформаціями [12, с. 73]. Ці трансформації необхідні для зменшення лінгвістичних і культурних відмінностей між мовами.

Працюючи з політичними текстами, насиченими галузевою термінологією та культурними алюзіями, перекладач зобов'язаний застосовувати перекладацькі трансформації. Щоб перекласти такі матеріали адекватно, потрібно вміло керувати різними лінгвістичними та культурними аспектами, трансформуючи їх таким чином, щоб зберегти цілісність оригінального тексту та його змістовність для цільової аудиторії. Політичні промови часто навантажені складною термінологією, покликаною викликати певні реакції або доносити складні твердження. Перекладачі стикаються з ідеологічними упередженнями, використанням риторичних прийомів і політичної термінології, що можуть не мати прямих еквівалентів у мові перекладу. Завдяки використанню прийомів трансформації вони гарантують, що політичний меседж буде поданий правильно і що текст матиме такий самий вплив на аудиторію перекладеного тексту, як і на аудиторію оригіналу.

Існує багато класифікацій перекладацьких трансформацій. Ці класифікації розроблені для того, щоб систематизувати різноманітні методи та підходи, які перекладачі використовують для зменшення лінгвістичних та культурних розбіжностей між текстами оригіналу та перекладу. На думку Л.

Бархударова, трансформації, що здійснюються в процесі перекладу, можна поділити на чотири основні категорії.

До першої категорії належать перестановки, тобто перестановка слів, словосполучень або компонентів складного речення. До другої категорії належать заміни. Під час перекладу можуть бути замінені як граматичні, так і лексичні одиниці. До третьої категорії перекладацьких трансформацій відносяться додавання, які передбачають введення додаткової інформації або пояснень мовою перекладу для забезпечення точної передачі змісту оригінального тексту. Опущення - це четверта категорія, яка передбачає вилучення певних елементів оригінального тексту, які можуть бути недоречними або не потрібними в мові перекладу [13, с. 307].

Інша класифікація - це поділ на три основні типи трансформацій: транскодування, лексико-семантичні трансформації та лексико-граматичні трансформації [20, с. 32].

У транскодуванні використовується низка технік з метою досягнення еквівалентності. Серед видів транскодування можна виділити наступні:

- Транслітерація - вид перетворення, що передбачає переклад слів або фраз з однієї системи письма на іншу зі збереженням візуальних або фонетичних зв'язків. Ця техніка переважно використовується для перекладу власних імен або назв. Наприклад: *Володимир Зеленський* - *Volodymyr Zelensky*.

- Транскрипція: Ця техніка перетворює слово або фразу з однієї мови на звуки або символи іншої мови шляхом фонетичного перекладу: *Hampton Street* - *Хемптон Стріт*.

- Калькування: Цей тип транскодування передбачає переклад терміна або фрази іншою мовою зі збереженням синтаксису або структури мови оригіналу. Слово *battlefield* в англійській мові можна порівняти з *полм бою* в українській.

- Нульове транскодування: У цьому способі слова та фрази

зберігаються або майже зберігаються без жодного перетворення.

До лексико-семантичних трансформацій, які здійснюються в політичному дискурсі відносяться:

- Конкретизація: Конкретизація - це процес перекладу терміна на більш точний відповідник, який дає більш детальне тлумачення поняття: *Ensuring free healthcare access* – *Забезпечення безоплатного доступу до медичних послуг* [17, с. 180].

- Генералізація. Перекладацькою трансформацією, протилежною конкретизації, є генералізація. У перекладі генералізація (узагальнення) означає заміну слова або словосполучення з вузьким значенням на слово або словосполучення з ширшим семантичним значенням. Перекладач використовує більш загальне значення слова в мові перекладу замість конкретного значення слова в мові оригіналу: *opposition party* – *опозиція* [20, с. 32].

- Модуляція. Зміна вихідного тексту з метою більш точної передачі змісту або ідей у певному контексті мовою перекладу. Згідно з Дарбельнетом та Вінаєм, розбіжності у поглядах, ставленні та способах мислення аудиторії може стати причиною неефективного перекладу змісту оригіналу: *fiercely criticized* – *гостро розкритикований* [27, с. 487].

- Антонімічною трансформацією у перекладі називають спосіб заміни слова при перекладі на його антонім або протилежне поняття без зміни у значенні. Зазвичай перекладач замінює стверджувальне речення на заперечне [27, с. 489]. Наприклад: *They said nothing.* / *Вони зберігали мовчання.*

Додавання обумовлюється кількома причинами. Воно може бути зумовлене відсутністю слова або лексико-семантичного варіанту даного слова. Наприклад: *The problems of various industries* – *Проблеми різних галузей промисловості.*

- Цілісне перетворення. Це повна перебудова структури тексту для покращення його логічності та структурованості. Зокрема, йдеться про

перестановку окремих речень або абзаців, переформулювання або розширення тексту, або навіть зміна формулювання головної думки. Важливо впевнитися, що змінений матеріал містить всі ключові елементи вихідного тексту, при цьому залишаючись зрозумілим і доступним для сприйняття цільовою аудиторією. *The table shows incidence rates of certain diseases among the advanced in years.* – У таблиці наведено показники захворюваності на певні захворювання серед людей похилого віку..

- Граматична заміна - це будь-яка модифікація тексту перекладу на рівні морфології, лексики та синтаксису мови, що полягає в заміні іншим елементом парадигми перекладу елементів певної парадигми оригіналу. *hearing impaired children* – діти із вадами слуху.

- Компенсація. Це введення додаткових змін, щоб компенсувати відсутні елементи оригінального тексту в тексті перекладу. Такими елементами можуть бути: відсутність еквіваленту, різні лінгвістичні особливості, стилістичні відмінності, уточнення. *The differently-abled* – Люди з особливими потребами.

- Описовий переклад - в процесі перекладу використовується пояснення. Цей спосіб перекладу використовується в тих випадках, коли в мові перекладу немає еквівалента або відповідного поняття, близького за значенням до слова або словосполучення мови оригіналу. Слова, часто перекладені описовим способом, позначають поняття, які не мають відповідних слів в мові перекладу для їх позначення. *Differently sized people* – Люди із зайвою або дефіцитною вагою.

- Додавання - це трансформація, призначена для заповнення структурних елементів, які відсутні у вихідному тексті, але містяться в мові перекладу. *LGBT Americans* – представники ЛГБТ в Америці.

- Вилучення - вилучення певної одиниці або частини речення, які не мають особливого значення або є зайвою інформацією для досягнення більшої читабельності та лаконічності тексту. *An environmental sanitation*

engineer – інженер-еколог.

- Перестановка/транспозиція - це зміна порядку слів у цільовому тексті порівняно з вихідним текстом. Наприклад, *military spouse* – дружини військового.

Переклад політичних виступів потребує глибоких знань країни та мови, а також розуміння авторських і слухацьких очікувань[25].

Висновки до розділу I

Дослідження політичного дискурсу з точки зору мовознавства та перекладацького аналізу свідчить про комплексність цієї галузі вивчення. Ця складність виникає через те, що мова в політичному дискурсі слугує не лише для передачі інформації та спілкування, а й для впливу та маніпулювання громадською думкою.

Політичний дискурс охоплює всі форми політичної комунікації урядів та органів влади, включаючи промови, дебати та прес-релізи.

Він значною мірою формує громадську думку та політичні ідеології. Політики стратегічно використовують мову та риторичні прийоми, щоб схилити громадську думку на бік своїх цілей. Політичні промови свідомо використовують мову, застосовуючи евфемізми, метафори та риторичні прийоми, щоб посилити ефект свого повідомлення.

Соціокультурний контекст, в якому відбувається політичний дискурс, є його невід'ємною частиною. Ці контексти відображають і формують суспільні норми, цінності та уявлення. Культурні відмінності можуть призвести до різних інтерпретацій одного й того ж політичного тексту, що створює проблеми для перекладачів, які повинні долати ці мовні та культурні розбіжності.

Політичний дискурс за своєю суттю є ідеологічним, слугуючи засобом поширення поглядів та участі в ідеологічному протистоянні. Аналіз політичних текстів дає змогу дослідити ідеологічне підґрунтя політичної комунікації та виявити основні політичні цілі, упередження та припущення.

З точки зору мовознавства та теорії перекладу, ці елементи відображають складність політичного дискурсу та важливість ретельного аналізу та тлумачення для усвідомлення ролі слова в процесі досягнення впливу мови на політичну ситуацію та громадські перетворення.

РОЗДІЛ II

СТРАТЕГІЇ ВІДТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК АНГЛОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ 2000-2022 РОКІВ.

2.1 Обґрунтування вибору політичних промов вказаного періоду.

Сучасні науковці, які досліджують політичний дискурс, зазначають, що мова в цьому випадку використовується як засіб утримання влади та контролю над аудиторією. Мета політичного дискурсу - спонукати до дії та переконати слухача в певній точці зору. Також були визначені основні характеристики політичного дискурсу: наявність широкої масової аудиторії, емоційність текстів і доленосність повідомлень, семантична невизначеність та езотеричність [24, с. 54].

Крім того, у сучасних публіцистичних текстах політичної тематики можна зустріти не лише знижену лексику та елементи розмовної мови, а й грубу лексику. Таке явище зумовлене прагненням журналістів реалізувати функцію контакту, налагодити зв'язок з потенційними споживачами інформації, привернути їхню увагу [17, с. 111]. Наприклад: «*With a list of 309 scripted series on the 2017 ballot, the best way to get Emmy voters' attention may be to scare the crap out (груба лексика) of them*» [18]. «*Trump's probably a goner (сленг), despite the strong economy*» [19]. Звичайно, такі приклади в меншості, оскільки більшість серйозних видань намагаються мінімізувати

наявність розмовної лексики, але деякі автори намагаються підкреслити свою індивідуальність, використовуючи такі вислови [20, с. 10].

Через прискорений темп сьогодення світ постійно змінюється. Щодня ми чуємо про різноманітні відкриття, отримуємо інформацію про щось нове, невідоме раніше. І, звісно, це стосується і сфери технологій та інженерії. Коли щось з'являється, в мовному реєстрі може не бути слів, які можуть це описати. Тоді створюються неологізми, які часто використовуються у ЗМІ: *at roughly 7:30 a.m. local time, the president announced off tweet that, in one social media mission, aimed at summarizing his national security adviser...*» [21].

«*And we will succeed in overcoming this or inui ad hominem attack on our elected and appointed leadership*» [22]. Спостерігається, звичайно, і використання запозичень з інших мов: «*Here are some well-known services that offer live broadcasts, a la carte networks and other on-demand streaming options in the United States*» [23]. У цьому контексті вираз *a la carte* запозичений з французької мови і означає, що щось дається на вибір. Використання іншомовних елементів є однією з основних характеристик англomовної преси.

Алюзія також є одним із специфічних прийомів в політичних промовах. Цей прийом пов'язаний з використанням слова або виразу, значення якого можна зрозуміти, якщо читач володіє такими екстралінгвістичними знаннями, як знання фактів або подій, до яких відноситься посилання.

Таким чином, на підставі аналізу зібраного фактичного матеріалу нам вдалося простежити три ознаки найактуальнішого суспільно-політичного дискурсу останніх п'яти років: динамічність (відображення дійсності); полівалентність (з провідною функцією формування громадської думки); лаконічність (при збереженні інформативності).

З точки зору лексичної складової, суспільно-політичний дискурс англomовних ЗМІ за останні 5 років характеризується наявністю лексики з високою емоційною забарвленістю, неологізмів, використанням термінів,

запозичених слів, сленгу, а іноді й грубої лексики, а також застосуванням скорочень.

Проведений стилістичний аналіз дозволяє говорити про розмаїття стилістичних прийомів і засобів, що використовуються в текстах англomовних ЗМІ, які допомагають авторам не лише впливати на цільову аудиторію з метою створення певного образу у свідомості реципієнта, а й надають неповторних рис особистості самому автору. Серед найбільш продуктивних стилістичних прийомів для цього ми виділили такі: епітети (часто оціночні), евфемізми, метафори, метонімії, перифрази, алюзії, оксюмори.

2.2 Тракткування терміну «стратегії перекладу в перекладознавстві».

Оскільки політичний дискурс посиляється на систему цінностей, які домінують на визначеному етапі розвитку суспільства, перекладач повинен обрати певну позицію та інтерпретувати текст оригіналу, використовуючи відповідні мовні засоби, щоб повністю зберегти прагматичність та емоційність вихідного тексту.

Переклад часто розглядають як одноетапний процес, який починається з перекладу першого фрагмента тексту (слова, словосполучення, речення, абзацу) і закінчується перекладом останнього фрагмента. У наукових працях мовознавців та перекладознавців значна увага приділяється перекладацьким стратегіям. Так, за визначенням Х. Крінгса, перекладацькі стратегії - це свідомі наміри перекладача щодо вирішення перекладацьких проблем у межах конкретного перекладацького завдання [6, с. 18]. Л. Венуті зазначає, що перекладацькі стратегії "охоплюють основні завдання щодо розробки методу до його перекладу" [Venuti 1998: 240].

Ряд лінгвістів пропонують різні стратегії для подолання розбіжностей

між синтаксичними та комунікативними функціями в перекладі. Мона Бейкер, наприклад, описує вісім перекладацьких стратегій, які використовують професійні перекладачі для передавання лінгвістичних і прагматичних значень з мови оригіналу на мову перекладу. До них відносяться:

- переклад більш широким загальним поняттям (генералізація в термінах вітчизняного перекладу);
- переклад нейтральним/емфатичним словом;
- культурна заміна чи адаптація;
- запозичення іншомовного слова з описовим перекладом;
- перефразування за допомогою використання близьких за значенням слів;
- перефразування з використанням неспоріднених слів;
- вилучення;
- опис [Baker 2018].

Існує й інший набір стратегій у термінах зарубіжних дослідників. Так, наприклад, пропонуються такі стратегії: *reordering* (зміна порядку), *convergence* і *divergence* (застосовується тоді, коли кількість варіантів перекладу елемента вихідного тексту в цільовому тексті ширша), *diffusions* (звуження значення) і *condensation* (розширення значення), *recognised translation*.

Згідно Дж. Мелоун, *reordering* (перестановка/зміна порядку) це процес, за допомогою якого один або кілька цільових елементів розташовуються інакше, ніж у вихідному тексті [8, с. 6]. Більше того, Дж. Малоун стверджує, що чим тісніший морфосинтаксичний зв'язок між двома вихідними одиницями, тим менша ймовірність того, що перестановка в цільовому тексті стане критичною проблемою для перекладача. Зі свого боку, С. Тейлор, ілюструючи модель Дж. Малоуна, стверджує, що перестановка в найпростішому вигляді вимагає від перекладача виконання базових процедур

інверсії з позиціонуванням прикметника-іменника та дієслова-об'єкта [19, с. 48].

Convergence and divergence (конвергенція/дивергенція) визначається Дж. Мелоуном як траєкторія, при якій два або більше різних елемента вихідного тексту можуть бути зіставлені один з одним, у той час як розбіжність має місце, коли елемент вихідного тексту може бути зіставлений з будь-якою з двох або більше альтернатив у цільовому тексті. Наприклад, англійське слово *you* в більшості мовах має два варіанти перекладу – *tu, Vi*) [19, с. 17].

Diffusions and condensation визначаються визначаються як явища, пов'язані з лінгвістичним розширенням або звуженням виразів вихідного тексту, що забезпечує більшу або меншу деталізацію [19, с. 56]. Інакше кажучи, *diffusion* полягає у наданні деталей для розкриття більш загального значення, а *condensation* передбачає створення більш стислого тексту цільовою мовою.

Recognised translation — ця стратегія полягає в тому, що перекладач повинен використовувати загальноприйнятий термін або назву для перекладу офіційних назв установ.

Як зазначалося вище, метою політичного дискурсу є збереження та реалізація політичної влади. Він спрямований на те, щоб висловити погляд на світ і переконати аудиторію в тому, що цей погляд є безсумнівно правильним. Виголошуючи промову, оратор описує майбутні події, які можуть стати суттєвою загрозою. Вибір перекладачем відповідної стратегії дозволяє адекватно і точно передати зміст висловлювання.

Перш ніж застосовувати певні перекладацькі стратегії, перекладач проводить практичний аналіз, який допомагає йому визначити, яку інформацію можна опустити.

Беручи до уваги численні перекладацькі стратегії, використані при перекладі українською мовою, можна припустити, що правильний вибір

перекладацьких засобів допомагає зберегти певний настрій вихідного тексту та комунікативний намір оратора. Вміння знайти та використати засоби, які дозволяють зберегти яскравий образ, створений політиком, та викликати відповідні емоції у цільовій аудиторії, є дуже складним завданням у перекладі.

2.3 Стратегії відтворення лексичних стилістичних прийомів з англомовних політичних промов в українських перекладах.

2.3.1 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на переносі значення.

Метафори та способи їх відтворення українською мовою.

Англійська мова рясніє метафоричними виразами та словосполученнями. Метафори занурюють слухача у світ, зображений у тексті, і наближають його до тих реалій, які знаходяться за межами його розуміння. Політичні промови не є винятком: «...*a church that rose like the phoenix from the ashes of the Civil War*» [34]. У цьому фрагменті з промови Барака Обама метафора "повстала як фенікс з попелу Громадянської війни" вживається для того, щоб більш яскраво зобразити образ та порівняти церкву з міфічним птахом, який, згідно з легендою, після смерті повстає з власного попелу. У цьому контексті метафора вказує на те, що церква була сильно пошкоджена, проте її руїни були вдбудовані. Крім того, метафора «повстала як фенікс» підштовхує слухача до асоціацій церкви з чимось значущим та наділяє її символічним значенням. Застосування такої метафори робить політичну промову значно глибшою та емоційнішою, що підвищує її вплив на слухача.

Дональд Трамп використав метафоричну мову у промові "*The wall we are building is a bulwark of our national security*", щоб пов'язати ідею про те, що країна буде в безпеці, вільна від нападів і захищена від ворогів, якщо стіна буде побудована між США і Мексикою. Слово «bulwark» означає

оборонну фортифікаціну споруду, яка слугує для захисту міста чи фортеці від нападу ззовні, а стіна виступає як спосіб захисту державних кордонів. Трамп вжив цю метафору, щоб закцентувати на необхідності побудови стіни, що було одним з пунктів його виборчої кампанії, з метою зміцнення національної безпеки.

У нижченаведеному фрагменті Дональд Трамп використовує метафору, щоб порівняти економіку з грою, в якій є свої правила: *And I don't play by the same rules as Obama. And just so you understand, I'm playing normalization economics, whereas he's playing free economics. It's easy to get money when you don't have to pay interest*[12]. При такій актуалізації метафори "Економіка - це гра" розгортаються два сценарії, а саме: економіка як складне багаторівневе явище, що порівнюється з набагато простішим і більш "відчутним" явищем гри. У процесі втілення сценаріїв когнітивної метафори ми сприймаємо елементи економіки як складові гри. Тобто явища, які відбуваються в економіці, розглядаються через призму правил гри, а не просто як певні об'єктивні події. Це означає, що ми сприймаємо процес взаємодії різних економічних сил як гру з власним набором правил, закономірностей і шансів на перемогу чи поразку. [8, с. 84].

З огляду на те, що Б. Обама, з точки зору Д. Трампа, "грає у вільну економіку", аудиторія припускає, що в умовах змішаного простору Обама грає, порушуючи правила, або, точніше, не дотримується їх. У міру розгортання мовної конструкції це припущення підкріплюється низкою реплік, наприклад: *«It's easy to make money when you're paying no interest. It's easy to make money when you're not doing any pay-downs»* [12].

Що стосується самого Трампа, то він "грає" у точній відповідності до правил, про що свідчить його наступна фраза: *«I'm playing a normalization economy»*. [12] В розглянутому прикладі у Трампа спостерігається спроба вдатися до тактики навішування ярликів, тобто відкритого протиставлення себе колишньому президенту США, а також до позитивної репрезентації себе

та свого економічного курсу, яка спрямована на дискредитацію Обамаи. Метафора для посилення переконливості зустрічається і в наступному прикладі: «...*became an ingredient in the toxic mix of xenophobia and chauvinism that official media... repeatedly serve up* [16]. Переклад цієї фрази: «...*стала інгредієнтом у отруйній суміші ксенофобії та шовінізму, яку постійно подають офіційні ЗМІ...*». Цей приклад наочно демонструє, що ідеї шовінізму, які активно поширюються низкою ЗМІ, порівнюються з "отруйною сумішшю", здатним отруїти сприйняття світу так само, як отрує людину отруйна їжа.

«*As the nation deprives her of Brexit ointment, the conservative part is selection in the new face to lead us down the wrong path*» [4]. – «*Поки країна губиться в лабіринті Брекситу, Консервативна партія шукає нове обличчя, що поведе нас хибним шляхом*». Метафора "*Brexit ointment*" у цьому випадку сприймається як захворювання або ускладнення. "*Консервативна партія шукає нове обличчя, що поведе нас хибним шляхом*" – свідчить про те, що партія обирає ненадійного та навіть згубного лідера, здатного призвести до погіршення становища в державі. Використання цих метафор створює уявлення про політичні процеси в Британії як про щось невизначене і неправильне.

«*Liam Fox is a bag of cards sticks on the table at your child's birthday party. Do parents put it out, given that you know no one likes it, wants it, or ever eats it? Unclear; but you do it every time*» [4]. – «*Ліам Фокс – тарілка з морквяними паличками на столі на дні народження вашої дитини. Навіщо взагалі їх готувати, якщо ви знаєте, що вони нікому не подобається, нікому не потрібні і ніхто їх не їсть? Це не має сенсу, але ви робите це щоразу*»». Метафора, заснована на асоціації з непотрібною, але обов'язковою стравою на найважливішій події, також впливає на свідомість читача.

«*By the way, Amber Rudd wanted to know how good it feels to go to bed with the Jedi High Council, because it leads to Dominic Raab, a man with a*

slightly frightened child in his eyes.» [4]. – «До речі,, Ембер Радд могла б також балотуватися на посаду лідера Вищої ради дже-даїв, тож давайте перейдемо до Домініка Рааба – людини з поглядом трохи наляканої дитини».

У цьому контексті образ політика як невпевненої, незрілої людини можна розглядати як метафору. Крім того, словосполучення "Вища рада джедаїв" посилається на "Зоряні війни" - медіафраншизу в жанрі космічної кіноопери. Позиція лідера Консервативної партії іронічно порівнюється з позицією Вищої ради джедаїв, яка складається з дванадцяти наймудріших майстрів-джедаїв, обраних для керівництва Орденем. Це дозволяє авторам висловити додаткові непрямі смисли, які виходять на перший план у процесі інтерпретації тексту його адресатом [12].

Наприклад: *He was a pleasant go-getter, but also an arrogant self-promoter, move with his toughness, flirt with fat wallet [17]. – Він був гарним ділком і водночас зарозумілим майстром самореклами, рухався з його жорсткістю, фліртував з товстим гаманцем.*

В українській є аналог фрази *with a fat wallet* – *з товстим гаманцем*. Однак таке використання призвело б до нагромадження іменників у родовому відмінку і, ймовірно, до хибного розуміння метафори: *фліртував з товстим гаманцем*. Тому вислів було змінено, а іронію компенсовано вживанням прикметника у зменшувально-пестливій формі. Поєднувальні засоби, зокрема засоби вираження комплементарності, часто зустрічаються в текстах розмірковувань і текстах доказів [5, с. 22], і в даному випадку підкреслюють "багатогранність" Трампа, хоча насправді всі метафори слугують для формування однобокого образу "не політика".

«In that moment, Donald Trump and Joe Biden were revealed at the stage, Trump was in control. He seemed strong, while Biden appeared frame and angry.» [16]. – «У той момент, коли Дональд Трамп та Джо Байден з'явилися на сцені, Трамп контролював ситуацію. Він виглядав потужним, у той час як Байден здавався тендітним і повільним.»

Мова йде про дебати 2020 року між двома кандидатами в президенти США Дональдом Трампом і Джо Байденом. Наведені тут поняття відтворюються за допомогою словникових еквівалентів. «*Donald J. Trump is not a wimp or a coward. It is a vanguard with an American spirit that the founders themselves possess*» [16]. – «Дональд Джон Трамп – не слабак і не боягуз. Він – авангард американського духу, яким мали самі батьки-засновники США.»

Метафору тут відтворено калькою; додавання здійснено з метою адаптування перекладу для українського споживача (*the founders* – *батьки-засновники США*), який може не зрозуміти, про яких саме «засновників» йдеться.

Крім того, традиційним є використання метафоричних слів і виразів, запозичених із джерел в мові оригіналу. У висловлюванні «...*only on the way to the troika to negotiate seriously was to show that the threat was not a bluff.*» є незвичне слово *troika* – яке має не англійське походження. Це слово, вірогідно, було обране для того, щоб підкреслити міжнародний характер комплексу всесвітньо відомих організацій - Європейської комісії, Європейського центрального банку та Міжнародного валютного фонду, які разом складають "тріюку", метафорично порівнювану з трьома кіньми в одній упряжці.

Часто елементи оригінальної метафори переставляються або додаються/видаляються. Для прикладу візьмемо речення: «*In now months of negotiations so far, there gas ben remarkably little give and «take»* [16]. – «Упродовж дев'яти місяців переговорів досі було зроблено напруд мало. »

Словом «зроблено» перекладено два слова: *give and take*. Дослівно ці слова перекладаються як «давати» та «брати». Використання слова «зроблено» в даному випадку досить точно передає зміст фрази, не змінюючи при цьому наміру автора. Дослівний переклад «даний» і «взятий» звучав би надто різко і некоректно. Такий переклад не можна було б назвати адекватним. Речення «*In return, troika insisted on eye-watering austerity*

program, slashing jobs, welfare payments and pensions» [16] перекладено так: «У свою чергу, «трійка» наполягла на широкомасштабній політиці жорсткої економії, скорочуючи робочі місця, соціальні виплати та пенсії.» Втім, формулювання «*on an eye-watering austerity program*» дослівно перекладається як «за програмою жорсткої економії.». Заміна слова «програма» словами «широкомасштабна політика» була зроблена для того, щоб підкреслити масштабність цієї сфери діяльності уряду, здійснені скорочення та їхній обсяг.

Таку ж ситуацію ми бачимо і в реченні: «*Even when the referendum in 2015 decisively rejected a new austerity program, the SYRIZA government was more afraid of the chaos of Grexit than the pain of austerity.*» [16]. «Навіть коли референдум 2015 року рішуче відкинув нову політику жорсткої економії, уряд СИРІЗА більше боявся хаосу Грекситу, ніж заходів жорсткої економії.» Тут це було перекладено: *нову політику жорсткої економії* замість *нову програму жорсткої економії* (заміна виконана з тих самих причин, що й у наведеному вище реченні). Привертає увагу і вираз наприкінці розглянутого речення *the pain of austerity* – «біль жорсткої економії», яке у перекладі було замінено на «заходи жорсткої економії». Звичайно, політика жорсткої економії зі звільненнями через скорочення трудових одиниць, урізання соціальних виплат і пенсій завдає шкоди працівникам, але у наведеному вище реченні слово "шкода" звучало б не зовсім доречно. Порівняльний аналіз тексту оригіналу та перекладу показує, що в основі перекладу лежить стилістична та лексична адаптація перекладеного тексту; емоційні та стилістичні елементи оригіналу, які є недоречними в політичній презентації, опущені.

В У ході дослідження було виявлено метафоричні моделі, що репрезентують історичну та політичну подію Brexit, зокрема, метафоричну модель концептуалізації кризи: «*брексит – це розлучення*». Ми розглядаємо метафоричні моделі як типові схеми зв'язку між концептуальними сферами,

що відображають специфіку національної ментальності на певному етапі суспільного розвитку.

Метонімія та способи відтворення українською мовою.

Метонімія є одним із найбільш поширених мовних засобів у політичних промовах: *"The White House is working on a new economic plan."* «Білий дім розробляє новий економічний план». "Білий дім" тут вживається як метонімія на позначення голови держави або виконавчої гілки влади Сполучених Штатів.

«*We must listen to Wall Street to understand the state of our economy.*» «Ми повинні прислухатися до Уолл-стріт, щоб зрозуміти стан нашої економіки». У цьому прикладі "Уолл-стріт" вживається для метонімічної заміни фінансового ринку або бізнес-інтересів в цілому.

«*Capitol Hill is focused on passing legislation to address climate change.*» «Капітолій зосереджений на прийнятті законів, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату.» У цьому вислові Ненсі Пелосі «капітолій» виступає метонімією для Палати представників та Сенату. «*Capitol Hill*» символізує місце розташування, а також політиків, що приймають важливі рішення в Капітолії. Загалом, використання спікеркою Пелосі методів метонімії свідчить про зв'язок між мовою та державним управлінням і за допомогою використання одного слова демонструє низку політичних процесів [6, с. 22].

Синекдоха та способи її відтворення українською мовою.

Ще одним поширеним прийомом в англійській мові політичних зверненнях є синекдоха (різновид метонімії, в якому відбувається перенесення цілого для позначення певної його частини або навпаки): «*and welfare, so too England as well as Wales and Northern Ireland should be able to vote on the issues.*» [35]; «*Scotland Votes to Demand a Post-'Brexit' Independence Referendum*» [36]. Таким чином, у прикладах жителі та населення країни замінюються лише її назвою. У цьому випадку Шотландія – це не просто назва

країни, а нація з власною історією, об'єднана спільними прагненнями та бажаннями. Такий спосіб вираження допомагає підкреслити важливість єдності всіх жителів країни в питаннях національної політики.

Вислів «*All hands-on deck*» є яскравим прикладом синекдох, так як позначає «руки» для зображення цілої групи людей. Він натякає на образ суднової палуби, де в критичний момент потрібні зусилля всіх, і слугує своєрідним закликком до єднання та колективної праці. Цей вислів демонструє, наскільки важливо, щоб усі діяли разом, щоб подолати певну спільну проблему, незалежно від того, чи це політична акція, місцевий проєкт, чи кризова ситуація на державному рівні.

У фразі "*Boots on the ground*" також використовується синекдоха, адже слово «чоботи» позначає військових та військові дії в широкому понятті. Отже, вираз "*Boots on the ground*" використовується політиками та військовими для позначення вторгнення, розгорнення військових операцій або розміщення військ. У військових колах такий вираз означає безпосередню присутність та участь у військових діях, особливо власних збройних сил в іншій країні та їхню фізичну присутність у певній місцевості.

2.3.2 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на тотожності (евфемізми).

Явище евфемізму вивчалось багатьма вітчизняними та зарубіжними лінгвістами, серед яких Б.А. Ларін [4], В.В. Панін [5], Л.П. Крисін [3], Я. Німан, Ч. Сілвер та інші. На думку більшості науковців, поняття "евфемізм" походить від давньогрецького *euphemismos* (*eu* - добре, *phēmi* - кажу) і означає "прихильність". Однак досі не існує загальноприйнятого визначення цього явища. Спираючись на визначення евфемізму зазначених авторів, ми можемо визначити евфемізм як "слово або вираз, що є "нейтральною" мовною одиницею.

У своїх працях В. Фромкін і Р. Родман визначають евфемізм як "слово або словосполучення, яке замінює табуйоване слово і слугує для уникнення неприємних або гострих тем" [30].

Серед основних причин використання сучасних евфемізмів - прагнення бути тактовним (демонстрація поваги, приховати неприйнятний факт або уникнути дискримінації). Евфемізми англійської мови зазнають постійних змін і трансформацій. Локалізація евфемізмів є ще однією характеристикою. Мовна локалізація втілюється в розмаїтті традицій, культури та історії різних територій. Основною функцією евфемізмів є функція ввічливості. Вона полягає в тому, щоб уникати некоректних висловлювань і створювати приємну атмосферу для людей.

Серед політкоректних евфемізмів можна виокремити такі групи:

– боротьба проти расової та національної дискримінації: *African American*.

– боротьба з дискримінацією розумово та фізично неповноцінних людей: *celebrally challenged, intellectually challenged* – замість *stupid* [34];

– синоніми для позначення людей різних розмірів: *large-than average citizen*;

– позначення професій, які не є високо оціненими в суспільстві: *sanitation engineer, environmental hygienist* [34];

– гендерно-нейтральні одиниці: *police officer* – замість *policeman/policewoman*; *member of Congress* – замість *congressman* [34];

– одиниці комерційної політкоректності для привернення уваги клієнтів: пральні порошки продаються в трьох упаковках: *small, medium*, і замість відлякуючого *large* пишуть більш правильне і приємне слово *family*. Недорогі речі називають бюджетними – *budget-friendly* [34];

– одиниці на позначення сімейних стосунків, що підкреслюють пригнічене становище заміжньої жінки: *unpaid sex worker – wife; unwaged labour – housework*.

У соціальній сфері підкреслюється пригноблене становище жінок, що знаходить своє відображення у лексичних одиницях на кшталт: *face-ism (or facial prominence)*;

Таким чином, політкоректні евфемізми мають досить широкий вплив на життя сучасної людини. Найпоширенішими видами політкоректності є гендерна та соціальна, які включають одиниці на позначення фізичних та ментальних якостей людей, а також - соціальних та побутових явищ. Слід зазначити, що основними мотивами евфемізації є необхідність дотримання правил політкоректності, які існують у суспільстві, та уникнення суспільного резонансу, масових заворушень і конфліктів.

Висвітлення незаконних дій правоохоронців також відбувається шляхом евфемізації: *пограти мускулами замість застосувати силу, побити* [21].

Інша група евфемістичної лексики - це евфемізми, які відволікають увагу від негативних явищ дійсності. Цю групу можна поділити на кілька підгруп:

– евфемізми, що приховують агресивні дії: *війна – конфлікт, бомба – пристрій, атомна установка; бомбардування – обмежений повітряний удар or повітряна підтримка; атомна установка* [21];

– евфемізми, які асоціюються з негативними наслідками в соціально-економічній сфері: *економічна криза – падіння; період негативного економічного зростання – період стабілізації економіки* [21].

Щоб пом'якшити негативний ефект від слова звільнення існує слово скорочення або вираз *іти за власним бажанням* [21].

– евфемізми, пов'язані зі злочинністю: *в'язниця – виправна установа; тюремні наглядачі – офіцери охорони; нещасний випадок – аномалія; злочинці – криміналізовані верстви населення; тюремної камера – приміщення під охороною; затримані злочинці – люди, що користуються тимчасовою гостинністю у держави* [21].

Найвідомішим і найуживанішим евфемізмом сучасного українського медіа-дискурсу є поняття *Anti-terrorist operation (ATO)* ‘*Антитерористична операція АТО*’. Тому, незважаючи на відсутній термін *war* ‘війна’, журналісти часто використовують його.

Кожна нація має певний набір понять, які формуються на основі національної культури, історії тощо. Цей набір концептів визначає те, як сприймаються та сприймаються різні лексеми. Звідси випливає висновок, що адекватний переклад евфемізмів неможливий без знання лінгвістичних та культурних особливостей мови оригіналу та мови перекладу, а також іншої фонові інформації. Таким чином, переклад евфемізму залежить від його вживання і може відрізнитися залежно від контексту, в якому він використовується. Для подолання труднощів перекладу евфемізмів найбільш прийнятними методами перекладу є описовий переклад та метод додавання. Метод калькування є одним з найпопулярніших методів перекладу, і варто зазначити, що його ефективність і точність продовжує зростати, що можна пояснити великою кількістю запозичень з англійської мови. Однак калька часто не здатна передати повне значення евфемізму.

Евфемізми – це динамічний пласт лексики, що постійно поповнюється. Деякі ж евфемізми, навпаки, набувають конотації свого негативно забарвленого денотату і замінюються ще більш нейтральними виразами, тим самим втрачають статус евфемізму. Тому перекладач повинен стежити за змінами у цьому прошарку лексики, щоб результатом його діяльності став адекватний переклад. При володінні лінгвокультурною та соціокультурною компетенцією перекладач долає труднощі, що дозволяє потенційному споживачеві політичного дискурсу ефективно сприймати матеріал.

2.3.3 Відтворення стилістичних прийомів, які базуються на семантичному контрасті і нерівності.

Оксюморон та способи його відтворення українською мовою

Характерною особливістю англомовних промов є наявність оксюморонів. Collins Concise Dictionary визначає оксюморон як стилістичний прийом, що поєднує два протилежні за значенням поняття з метою створення додаткового парадоксального образного та гумористичного ефекту): *terrorism, crime and control of our borders that contain factual inaccuracies and/or distortions...* [32]. У цьому прикладі навмисно поєднано слова "фактичні" та "неточності", щоб підкреслити характер тексту, в якому йдеться про сфабриковані новини. Інший приклад: *"...disciplined by a hard and bitter peace"*. У цьому прикладі вжито непрямий оксюморон, який передає досвід, що постає в результаті досягнення миру шляхом війни. З використанням оксюморону, це висловлювання стає більш емоційно виразним і надовго закарбовується у пам'яті.

У своїй інавгураційній промові Джо Байден пообіцяв об'єднати *a divided United States* (розділені Сполучені Штати Америки). Таке висловлювання поєднує в собі концепції єдності та поділу. Такий оксюморон акцентує наявність протистоянь всередині країни та народу.

Гіпербола та способи її відтворення українською мовою.

Ще один спосіб створити іронію в політичних промовах - це перебільшення. Існує нерозривний зв'язок між гіперболою та іронією. Наприклад: «Те, що було спричинене найбільш значним ринковим досвідом в моєму житті.» Цей приклад демонструє, що навіть іронічні висловлювання можуть бути ще більш доречними, якщо їх виголошувати цілком невиразно, без будь-яких змін у інтонації чи міміці. У цьому прикладі промовець стверджує, що подія, яку він переніс, була найзначнішою в його житті, однак з контексту випливає, що він може говорити з іронією. Використання гіперболи, або перебільшення, увиразнює цей спосіб іронії та посилює характер саркастичного вислову.

Значний зв'язок між гіперболою та іронією висвітлюють Р. М. Робертс та Р. Ж. Крюз. У результаті свого дослідження вони виявили, що чимало

причин використання гіперболи та іронії збігаються. Наприклад, учасники опитування використовували гіперболу та іронію, щоб "пожартувати", "підкреслити щось" та "пояснити щось"[34, с. 162]. Беручи до уваги розбіжність між істинним і дослівним значенням іронічного висловлювання, не слід забувати про можливу зміну ступеня такої розбіжності, і перебільшення є одним із способів її посилення.

Теза, яку Гілларі Клінтон зробила під час своєї президентської кампанії 2016 року: *"I think the best day will be when we finally elect a woman as president."* стала важливою сходинкою в боротьбі за гендерну рівність. Яскравим прикладом гіперболізації стала фраза *«the best day»*. Назвавши день, коли жінку вперше оберуть президентом, "найкращим днем", вона вдається до гіперболізації, щоб акцентувати на важливості такої події. Для Клінтон перспектива президентства жінки була не лише власною метою, але й знаковою перемогою у боротьбі за права жінок.

Літота та способи її відтворення українською мовою.

Одним із найпростіших засобів створення впливу на публіку є протилежний гіперболі художній засіб - применшення.

Наприклад, у цій цитаті Барак Обама використав літоту для позначення важкого стану кризи під час його правління, але применшити паніку серед населення. *«We weren't doing great, but we weren't going to die.»* *«У нас не все було добре, але це було не смертельно».*

У своїй промові Джо Байден каже: *«It's not an easy task, but it's necessary»*. Замість того, щоб сказати «це дуже важке завдання», він говорить «це нелегке завдання». Зміст не змінюється, але забарвлення його слів має більш делікатний тон. Назвавши поставлене завдання "нелегким", він усвідомлює всі його труднощі, не гіперболізуючи їх, щоб не похитнути відчуття надійності та впевненості перед публікою.

Висновки до розділу II

Майстерне використання стилістичних прийомів у політичних

промовах є потужним інструментом впливу на аудиторію. Переклад стилістичних прийомів у політичних промовах - складний процес, який вимагає не лише знання мови, зокрема різних значень слів, але й культурологічного аспекту. Перекладач завжди повинен прагнути передати максимальний характер промови англомовного політика, і в той же час зробити його зрозумілим і близьким для тих, для кого призначений переклад.

Метафора фенікса, використана Обамою, або система економічних метафор, використана Дональдом Трампом, мають такі рівні імпліцитних смислів, які виходять за межі лексичного рівня і повинні бути майстерно передані шляхом підбору не менш потужної метафори в українській мові. Таким чином, для подолання розбіжностей у сприйнятті часто доводиться адаптувати метафори до іншої культури або навіть створювати нові.

Так само метонімія та синекдоха вимагають глибокого розуміння контексту. Використовуючи метонімію, ми часто вдаємося до спільних культурних знань.

Переклад евфемізмів викликає окремі завдання. Евфемізми часто використовуються для уникнення гострих тем або для пом'якшення потенційної конфліктності прямих висловлювань. Перед перекладачем стоїть завдання зберегти функцію евфемізму, зробивши його максимально коректним і відповідним культурному та соціальному контексту мови перекладу. Перекладач повинен знати як первісні, так і викривлені значення термінів, знати теми, які є прийнятними в мові перекладу, а також неприпустимо відверті теми.

Оксюморони повинні бути перекладені творчо, щоб зберегти поетичну та абсурдну властивість, яка надає їм ефектності в мові оригіналу.

Перекладаючи гіперболи та літоти, перекладач повинен визначити рівень перебільшення або применшення, який є культурно прийнятним у мові перекладу, щоб не переступити межу і не послабити акцент оригіналу.

Отже, переклад - це не еквівалентне відтворення слова, а майже повне

створення його повноцінного замінника для впливу на аудиторію в новій лінгвокультурній системі. Це завдання вимагає глибокого розуміння граматичних і культурних особливостей як мови оригіналу, так і мови перекладу.

РОЗДІЛ III

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ

3.1 Перекладацькі трансформації як засіб відтворення лексичних характеристик політичних промов

Переклад політичних промов є одним з найбільш затребуваних видів перекладу, оскільки він вимагає наявності фахових теоретичних знань і високих професійних навичок, адже ці тексти мають безліч вищезгаданих особливостей, які необхідно враховувати при перекладі. Слід зазначити, що при проведенні аналізу політичних промов можна спостерігати використання автором емоційної лексики, елементів розмовної лексики, експресивних фразеологізмів, різноманітних засобів образності. Формування в перекладача точного прагматичного сприйняття повідомлення, що перекладається, суттєво залежить від вибору мовних засобів перекладу. Проаналізуємо особливості способів відтворення політичної лексики. Для передачі цих типів лексики перекладачеві необхідно використовувати відповідний набір перекладацьких трансформацій.

При перекладі образне мовлення може суттєво змінюватися, оскільки структури англійської та української мов часом можуть суттєво відрізнятись. Це дозволяє перекладачеві використовувати різні перекладацькі трансформації.

Політики дуже ретельно готують свої промови. Оратори підбирають слова, які мають потрібне смислове навантаження, але також і ті, які можуть нести прихований зміст. Формулюючи свої промови, політики закладають у них прагматичний зміст, прагнучі здійснити певний комунікативний вплив на аудиторію. Завдання перекладача - адекватно передати зміст вихідного тексту, зберігаючи його стилістичні особливості та закладену в ньому прагматичну спрямованість. Саме тому при перекладі використовуються різні прийоми, які необхідні у зв'язку з тим, що в українській та англійській системах існують певні лексичні відмінності.

Термін "перекладацька трансформація" не має універсального визначення. Перекладацькі трансформації інтерпретують як багаточисельні та якісно різноманітні зміни, які здійснюються для забезпечення перекладацької адекватності, незважаючи на відмінності у системах одиниць двох мов [1, с. 190]. Переклад тексту можна розглядати як трансформацію, при якій зміст оригіналу залишається незмінним, а форма його вираження, тобто поверхнева структура, може зазнавати змін [6]. Використання трансформацій допомагає досягти відповідності тексту стандартам мови при перекладі.

Будь-яка зміна, внесена до вихідного тексту, незалежно від синтаксичного, семантичного чи лексичного рівнів мови, називається трансформацією. Розглядаючи трансформації, неможливо оминати питання їх класифікації. Як і у випадку з визначенням, у цьому питанні немає єдиної думки. На сьогоднішній день теорії перекладу описують велику кількість перекладацьких трансформацій. А. Фітерман та Т. Левицька розрізняють лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації.

Крім того, способи перекладу поділяються на інтерлінійні та трансформаційні. Інтерлінійний метод полягає у тому, щоб "відмовитися від застосування трансформацій при перекладі певного мовного елемента в тексті оригіналу і застосовувати формально-структурні відповідники" [25, с.

80]. До цього методу відносяться транскрипція і транслітерація:

- Транскрипція - метод відтворення звукового складу лексичної одиниці вихідного тексту за допомогою символів мови перекладу.

- Транслітерація - метод відтворення лексичної одиниці вихідного тексту за допомогою знаків мови перекладу.

Транскрипція відтворює звукову форму, а транслітерація – графічну *master sergeant - майстер-сержант, warrant officer - уорент-офіцер* [42].

До інтерлінійного методу також належить прийом калькування. За допомогою цього методу перекладач перекладає складові елементи слова та об'єднує частини в єдине ціле.

- Калька - детальне відтворення слова в іншій мові.

Цей прийом використовується при перекладі термінів, що позначають реалії іншомовної дійсності, які мають загальноприйняті термінологічні еквіваленти [12, с.16].

Ще одним перекладацьким способом є лексико-семантичні трансформації. Такий спосіб відтворення лексичних одиниць при перекладі передбачає заміну одиниць, значення яких не зовсім тотожне значенню вихідної одиниці, однак відтворюється за допомогою певних структурних перетворень. До основних трансформацій відносяться конкретизація, узагальнення та модуляція.

Лексичні трансформації:

- Конкретизація - це заміна одного або декількох слів чи словосполучень з ширшим значенням, словом, чи словосполученням з вузким значенням. Застосовується, коли поняття в мові перекладу прийнято виражати поняттями з вузким значенням або коли збереження в тексті оригіналу ширшого значення призведе до невдалого перекладу. Наприклад: *ground – заземлення*.

- Узагальнення - це процес заміни мовної одиниці з вузким значенням на одиницю з ширшим значенням, що є протилежністю до конкретизації:

rifleman – стрілок.

- Модуляція - це процес заміни лексеми МО на лексему МП, значення якої логічно виникає зі значення лексеми оригіналу. Це метод перекладу лексичних одиниць мови оригіналу словом у мові перекладу відповідно до контексту. При цьому обов'язково зберігається взаємозв'язок між двома одиницями. Наприклад, *riskier zone* – зона евакуації.

Диференціація значення спричинена тим, що значна кількість англійських слів з широким семантичним діапазоном не мають прямих еквівалентів в українській мові. У таких випадках тлумачні словники подають кілька значень, які лише приблизно охоплюють значення слова мови оригіналу, і перекладачеві доводиться обирати один із варіантів, який найбільше відповідає контексту.

Адаптація - внесення в текст перекладу певних пристосувань до соціокультурних, поведінкових, психологічних та інших відмінностей між отримувачами першотвору і тексту перекладу [25, с. 242]. Досягнення прагматичної адаптації здійснюється за допомогою введення в текст додаткових елементів, вилучення зайвих, з точки зору іншомовного перекладача, компонентів [25, с. 273].

Граматичні трансформації:

- Додавання - трансформація, призначена для компенсації структурних елементів, які наявні в тексті оригіналу, але відсутні в мові перекладу.

- Заміна - будь-яка заміна в тексті перекладу на морфологічному, лексичному та синтаксичному рівнях мови, коли певні одиниці мови оригіналу замінюються іншими одиницями мови перекладу.

- Вилучення - вилучення певної одиниці або фрагмента речення.

- Перестановка/транспозиція - зміна порядку слів у тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу.

- Фрагментація речення - поділ одного складного речення на прості речення.

- Об'єднання речень - об'єднання простих речень в одне складне.

Лексико-граматичні трансформації:

- Антонімічний переклад - це лексико-граматична трансформація, при якій словосполучення або речення, що містить заперечення, передається за допомогою словосполучення або речення, що не містить заперечення, і навпаки. Наприклад, *nothing changed* - *все залишилося по-старому*.

- Повна трансформація - використовується, коли необхідно зрозуміти сенс цілісного тексту і перефразувати його за допомогою слів мови перекладу, іноді дуже віддаленої від форми та лексичного навантаження тексту оригіналу.

- Компенсація – це спосіб перекладу, в якому заміна або доповнення у мові перекладу для компенсування відсутніх компонентів вихідного тексту. Слід зазначити, що інформація відтворюється більш адекватно, а втрачений зміст компенсується.

Ознайомившись з думкою різних зарубіжних та українських мовознавців щодо класифікації перекладацьких трансформацій, можна зробити висновок, що єдиної загальноприйнятої класифікації перекладацьких трансформацій не існує. Однак у нашому дослідженні за основу взято класифікацію В. Н. Комісарова, який запропонував виокремити в межах своєї класифікації лексичні та граматичні трансформації.

Зловживання перекладацькими трансформаціями може призвести до семантичного або стилістичного спотворення оригіналу. Завдання перекладача - пояснити незрозумілі або незнайомі явища, а не замінити їх поняттями, знайомими читачеві. Тому переклад термінів має бути зрозумілим великій аудиторії читачів, щоб досягти певного впливу. Для перекладу термінів використовують інтерлінійний метод, зокрема транслітерацію та транскрипцію. Однак у випадку безеквівалентного терміна для розкриття повного значення використовується експлікація. Цей метод є громіздким, і замість нього краще використовувати метод калькування. Цей

прийом робить текст більш лаконічним і зрозумілим з точки зору інформаційного наповнення. Для передачі особливостей жанру та досягнення адекватності найбільш доречним прийомом є адаптація. Слід зазначити, що перекладацькі трансформації є самостійними прийомами, але вони виконують особливі функції по відношенню до адаптації. Наприклад, модуляція не порушує точності перекладу, але термін набуває іншого значення залежно від ідеологічної спрямованості тексту. Якщо поняття, згадане у вихідному тексті, відсутнє в мові перекладу або є незвичним для її носіїв, то адаптація передбачає зміну співвідношення між родом і видом поняття в мові перекладу. У цьому випадку використовується прийом конкретизації. Якщо явище рідко зустрічається в українській мові або вживається у вузькому значенні, необхідно адаптувати його і вдатися до генералізації. Експлікація використовується для уточнення та пояснення будь-якого поняття. Оскільки основним завданням журналістських текстів є донесення певної інформації з певної точки зору, необхідно точно повідомляти про деякі факти.

Таким чином, у кожному конкретному випадку перекладач має право обирати спосіб досягнення еквівалентності, виходячи з лексичних засобів, використаних у вихідному тексті. Перекладач повинен не тільки передати те, що написано в тексті, але й передати те, як це було написано. Тому при перекладі політичних термінів перекладачеві необхідно приділяти велику увагу аналізу термінів у вихідному тексті.

Вирішення проблем перекладу безеквівалентної лексики, власних назв, слів-реалій та структурних екзотизмів є актуальним для перекладачів.

До реалій як одиниць національної мови належать конкретні факти історії та державного устрою. Наприклад, *grain corridor*, *IRIS-T systems*, *Ukrainian Peace Formula*, *full-scale Russian aggression*, *ПТПК Javelin* [61].

Такі лексеми позначають різноманітні елементи державного устрою, побуту, звичаїв окремих країн і народів [43]. Слід зазначити, що деякі

характерні реалії в одній національній культурі мають відповідники в іншій. Реалії передають іншою мовою соціокультурну інформацію, характерну для певної народності чи нації, "засвоєну масою їхніх представників і відображену в мові цієї національної спільноти" [47, с. 20]. Існує значна група реалій, пов'язаних з політичною проблематикою країн, мова яких вивчається, які мають традиційні однозначні відповідності. Ці відповідності не створюються перекладачем у процесі перекладу, вони повинні бути в його активному лексиконі.

Реалії передають іншою мовою соціокультурну інформацію, характерну для певної народності чи нації, яка відображена в їхній мові. Однак у перекладацькій практиці трапляються випадки, коли необхідно перекласти реалії, які не мають постійного стійкого відповідника. Найчастіше це відбувається при перекладі з української мови на англійську, коли перекладач повністю розуміє реалію, її значення, але не має активного лексичного відповідника у своєму словниковому запасі, хоча такі випадки можливі і при перекладі з англійської мови на українську [33, с. 22].

Як відомо, сьогодні життя українського суспільства та державний устрій України перебувають у стані війни, трансформації та реформування, що призводить до появи нових реалій, які можуть з'являтися багаторазово в різних джерелах (*Grain from Ukraine, Ukraine Bridget Brink* [61]). Багато понять і явищ, які мають загальноприйняті англійські відповідники, перекладаються транслітерацією разом із поясненням або описовим текстом. У цьому випадку перекладач не може покладатися на словники, набагато кориснішими можуть виявитися сучасні веб-сайти, онлайн-журнали, що містять статті про актуальні події в Україні, та матеріали з відповідних інтернет-сайтів.

Тому невід'ємною частиною роботи перекладача має бути постійне поповнення словникового запасу реалій. Наприклад, *the Office of the President*

– адміністрація президента; *the Security Council* – Рада безпеки; *the Statistics Committee* – Держкомстат; *Peace Formula* – мирна угода тощо.

«*The head of the Ukrainian state was honored for outstanding merits and selfless actions for the sake of.*» – «Голову Української держави вшанували за видатні заслуги та самовіддані дії в ім'я свободи.»

Volodymyr Zelenskyu at the second international summit Grain from Ukraine: «*Never again should hunger become a weapon against the freedom of people. Today I signed decrees on more than 300 legal entities and almost 150 individuals of the terrorist state. And our special services, first of all the Security Service of Ukraine, as well as the Cabinet of Ministers.*» «Більше ніколи голод не повинен стати зброєю проти свободи людей. – «Сьогодні я і наші спецслужби, в першу чергу Служба безпеки України, а також Кабінет міністрів.»

Інша група слів включає так звані тимчасово еквівалентні одиниці. Наприклад, термін *minority shareholders* не мав довгий час українського відповідника, тож існували лише описові варіанти перекладу.

До безеквівалентної лексики належать також географічні назви, власні імена, назви газет, організацій, установ тощо, які не мають еквівалентів в іншій мові: *The Yermak-McFaul International Working Group*, *Vladyslav Vlasiuk*, *Kyryansk*.

У лінгвістиці сьогодні значно зросла увага вчених, які займаються питаннями мови та перекладу, до проблеми перекладу в цілому, і, як наслідок, підвищився науковий інтерес до проблем перекладу реалій та політичної лексики. Слід зазначити, однак, що підходи до вивчення поняття "безеквівалентна лексика" в науковій літературі надзвичайно різноманітні, а висновки досліджень з цього питання часто суперечливі[45]. Вирішення цих проблем є особливо актуальним для практичних перекладачів, яким для адекватного перекладу необхідно знати культуру носіїв мови та специфіку перекладу лексики, що не має еквівалента в мові перекладу.

На лексичному рівні найчастіше зустрічалися метафори та епітети, що виражають оцінне значення, а також ідіоматичні вирази, використані для експресивності. Більшість метафор представлені контекстуальними синонімами. У своїй промові Дональд Трамп використовував такі синоніми на позначення другого кандидата, Джо Байдена, та населення, яке його підтримує: *a basic disaster (принципова катастрофа)*, *the other one (другий)*, *slow Joe (повільний Джо)*, *the violent mobs (агресивні натовпи)*, *Joe Biden, Biden people (люди Байдена)*, *the wrong person (не та людина)*, *the rioters (бунтівники)*, *arsonists and anarchists (палії та анархісти)*, *violent criminals (агресивні злочинці)*, *extremists (екстремісти-ліберали) / far left maniacs (маніяки-ліберали до мозку кісток)*, *a globalist sellout (продажний глобаліст)*.

У цих прикладах для передачі конотацій використовувалися словникові відповідники, але в деяких з них також застосовувалися трансформації. Наприклад, у передостанньому прикладі, окрім словникового відповідника, використано також додавання, щоб передати експресивну конотацію та негативне ставлення до представників іншої партії "крайні ліві" - "ліберали до мозку кісток" ("крайні ліві" - менш експресивно).

В останньому та передостанньому прикладах спостерігаємо перестановку, яка мотивується перенесенням конотацій та правилами української мови. Так, на перше місце були поставлені слова «продажний» та «екстремісти», щоб звернути увагу реципієнта саме на експресивність та оцінку того, хто говорить. Трансформація додавання також допомогла у передачі конотації наступних прикладів: *Sleepy Joe Biden (вічно сонний Джо Байден)*, *Biden supporters (люди, які підтримують Байдена)*, *Democrat states (штати, які підтримують демократів)*.

Оціночні епітети мають різну природу: наприклад, *very brilliant consultants (мої воістину чудові радники)* висловлює схвалення, позитивну оцінку, *a Biden's plan is to appease the domestic terrorists (план Байдена в*

тому, щоб задовольняти місцевих терористів) висловлює негатив. Епітети також передавалися за допомогою словникових відповідників.

Прикметник зі значенням величі та гордості в наступній фразі передано епітетом «грандіозна», який неможливо передати такими варіантами, як «величезний», «гігантський» тощо: *a tremendous wall* (грандіозна стіна).

Впливати на слухачів допомагали також експресивні ідіоматичні вирази, переклад яких не становив труднощів, оскільки вирази зі схожим значенням існують і в українській мові: *"Joe Biden shook hands with blue collar workers, and then he turned around and immediately stabbed them in the back"*. / «Джо Байден тиснув руки робітникам, а потім розвернувся і відразу встромив їм ніж у спину»; *"the country is going down the tubes..."* / «Країна котиться в тартарари» тощо.

Одним із найчастіше вживаних стилістичних прийомів у промовах Д. Трампа є повтор, зокрема анафора, а також епіфора, і навіть перерахування. Більшість із цих повторів були використані для вираження не лише експресії, а й певних емоцій. Головне завдання тут - зберегти ці повтори та перерахування, як, наприклад, у наступному реченні: *"1st. Price is going way down, January 1st."*. / «які я вже оформив як закон, який, до речі, набирає чинності 1 січня. Отже, ми запровадили цінову прозорість з 1 січня. Ціни почнуть знижуватися, 1 січня» (епіфора, що підкреслює близькість події).

Обидва кандидати в президенти активно звертаються до аудиторії під час своїх виступів. Для спілкування з аудиторією та впливу на неї були обрані риторичні запитання та заклики. З промови Д. Трампа: *"Look, somebody said, what's the difference between crooked Hillary Clinton and slow Joe?"*. / «Дивіться, хтось одного разу запитав, у чому різниця між нечистою на руку Хіларі Клінтон та повільним Джо?»; *"Remember I used to say who's going to pay for it?"*. / «Пам'ятайте, я постійно питав, хто за це платитиме?».

З промови Джо Байдена: "*Folks, folks, it's going to cost more money, але guess how I'm going to pay for it?*". / «Народе, народе, це буде коштувати дорожче, але спробуйте вгадати, як я за це платитиму?» тощо.

У наведених прикладах зустрічаються також слова з конотаціями (crooked, slow, folks), які були передані за допомогою словникових відповідників (нечиста на руку, повільний/повільний, народ/друзі). Епітет "crooked" з яскраво вираженою негативною оцінною конотацією передано за допомогою відповідності «нечиста на руку», вибір якої виправданий стилем мови і наявністю такої конотації, на відміну, наприклад, від відповідностей «нечесна» (недостатньо експресивна) або «шахрайська» (не відповідає стилю), а для передачі звертання "folks" використовували відповідність «народ» як звернення до мас.

Мова Джо Байдена не менш багата на експресію, емоції та оцінку. На лексичному рівні найпоширенішими засобами виявилися епітети, ідіоми і метафори, які в більшості відрізняються оціночністю: *Donald Trump waved the white flag of surrender to this virus.* / «Він людина-скандал»; *how Donald Trump is wreaking chaotic with China on trade.* / «як Дональд Трамп метушні руйнує торговельні відносини з Китаєм.»; *the wealthiest* (багаті) та ін. Цей кандидат також заміняв синонімами ім'я свого опонента: *big corporations* (великі корпорації), *Trump* (як у реченні "*Folks, folks, it's going to cost more money, але guess how I'm going to pay*" *"Народе, народе, це буде коштувати дорожче, але спробуйте вгадати, як я за це платитиму? Такі, як Трамп, почнуть платити хоч якісь податки"*).

До більшості слів було легко знайти відповідники у словнику, але деякі фрази потребували трансформації. Наприклад, у реченні ми бачимо синекдоху ("Trump" як позначення всіх багатих, що ховаються від податків), яка може бути незрозумілою для українського реципієнта (Трамп почне платити податки), а додавання "такі, як" допомагає прояснити контекст. У

першому прикладі ми замінили частини мови: *surrender* - «здавання в полон» на «здатися» для стислості і дотримання норм української мови.

А в наступних речення не обійшлося без додавання: *"Donald Trump doesn't understand healthcare. He thinks it's a privilege. I think healthcare is a right".* / «Дональд Трамп не розуміє, що таке охорона здоров'я. Він вважає, що це привілей. Я думаю, що воно має бути доступне кожному по праву».

«Привілей» і «право» можуть виступати як контекстні антоніми, проте «охорона здоров'я» не може описуватися як «право», оскільки є системою. Додавання допомагає передати слово "right" та зберегти експресивність. Експресивна анафора в наступному прикладі була передана за допомогою повторюваного «ніколи», що також відображає відповідне значення форми. *«This country's not going to forget".* / «Народе, я ніколи не забуду. Ви ніколи не забудете. Країна ніколи не забуде.».

Лексичні відповідності, підібрані для наведених вище прикладів мовних одиниць, та перекладацькі трансформації, використані для передачі одиниць, у більшості випадків допомогли нам передати конотацію.

Таким чином, доходимо таких висновків: експресивна, емоційна та оцінна еквівалентність - це близькість вихідного та цільового текстів за цими трьома критеріями або спільність вихідного та цільового текстів з точки зору вираження ставлення мовця до змісту; у промові Д. Трампа найчастотнішими мовними засобами впливу були метафори, зокрема контекстуальні синоніми, риторичні запитання, повтори та перерахування. У промові Д. Трампа найчастотнішими мовними засобами впливу були метафори, зокрема контекстуальні синоніми на лексичному рівні. При цьому, оцінка виражалася переважно за допомогою лексичних засобів для вираження та передачі емоцій; у промові Д. Байдена найчастотнішими мовними засобами впливу були метафори, зокрема контекстуальні синоніми. Найчастішими трансформаціями були додавання (для передачі емоційності, експресивності, оцінності), перестановки, пропуски та заміни частин мови; для передачі

конотацій на лексичному рівні ми найчастіше використовували варіантні словникові відповідники зі схожими конотаціями, а за відсутності таких відповідників у багатьох випадках вдавалися до додавань або перестановок. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в аналізі більшої кількості промов англійською мовою з подальшим перекладом для виявлення закономірностей способів досягнення еквівалентності на емоційному, експресивному та оцінному рівнях.

У проаналізованих матеріалах виділено тип передачі українських політичних реалій як калька та модуляція. У наведених прикладах калькуються та модулюються такі політичні реалії як: «*Слава Україні*» – «*Glory to Ukraine!*», *Революція гідності* – *Revolution of Dignity*.

«I thank everyone who fights and works for this cause! Glory to all Ukrainian warriors! Glory to our powerful people! [61]»

«Я дякую всім, хто бореться і працює заради цієї справи! Слава всім українським воїнам! Слава нашим можновладцям!»

«The Head of State emphasized the importance of the visit of the German Defense Minister to Kyiv on the 10th anniversary of the beginning of the Revolution of Dignity [61].»

«Глава держави наголосив на важливості візиту міністра оборони Німеччини до Києва у 10-ту річницю початку Революції Гідності.»

Таким чином, політичні тексти є джерелом концентрації національно маркованої лексики, до якої належать і реалії. У свою чергу, розглянуті вище політичні реалії відіграють важливу роль у передачі особливостей політичної ситуації в країні.

«United States already spends more on its military than next seven or eight nations combined. Total annual expenditures, including for wars in Iraq and Afghanistan, have averaged \$561 billion since 2001. So, how much more must Americans spend to maintain a military edge sufficient to deter attacks against others?»[59]

У контексті наголошується на втратах, пов'язаних з початком і веденням військових дій, що також є прикладом так званої "гри з цифрами", але принципова відмінність від провладного військового журналістського дискурсу полягає в тому, що війна подається як неефективне використання коштів, про що свідчить риторичне запитання наприкінці контексту.

Трагічні події 2001 року, пов'язані з терактом у Нью-Йорку, заявляються як своєрідна відправна точка для різкої зміни курсу зовнішньої політики США одразу в двох контекстах: витрати на кампанії в Іраку та Афганістані згадуються окремо як найбільш значні. Фрагменти наочно демонструють, як одні й ті ж прийоми по-різному реалізуються у військово-публіцистичному та військово-політичному дискурсах. Раціональний підхід до вивчення феномену війни уникає одноманітної подачі даних: політичний дискурс не обмежується кількістю жертв і демографічною інформацією, які супроводжують експлуатацію теми морального обов'язку, а керується різноманітними статистичними даними, в тому числі й тими, що не зачіпають емоційної сторони питання.

«The activity of the real way that policymakers don't have full information when managing key decisions, and it is decided that they consider long-term consequences out of awareness. In best-case scenarios, as Mr. Trump's 2017 Syrian airstrikes, harm done by rushing to action is minor. In other cases, it may be inseparable. Just look at the Obama administration's 2011 decision to intervene in Libya [59]».

Контекст підтверджує, що політичний дискурс є ретроспективним і проспективним одночасно, при цьому, чим більш затяжний характер набуває конфлікту, тим більше зустрічається згадок щодо недавніх історичних подій, як, наприклад, авіаудари 2017 року. Проспективність політичного дискурсу підтверджується згадкою «довгострокових наслідків» (the long-term consequences) та своєрідним «сценарним» мисленням авторів (in best-case scenarios, in other cases), при якому вибудовуються припущення про ймовірні

сценарії розвитку подій на основі знань подібних історичних ситуаціях. Жоден із контекстів не містить інклюзивне «ми», яке таке характерне для політичного та проурядового військово-публіцистичного дискурсу, при цьому авторська позиція представлена імпліцитно за рахунок використання відповідних лексем (disastrous) [1, с. 35].

Розглянемо тенденції перекладу англійських евфемізмів українською мовою. Насамперед, перекладачеві необхідно знайти та розшифрувати евфемізм. Крім того, евфемізм - це лексема, яку важко перекладати, якщо перекладач має намір зберегти евфемістичну функцію вихідної лексичної одиниці. Уявімо, що перед нами стоїть завдання перекласти політичні евфемізми з наведених прикладів українською мовою.

З точки зору політкоректності евфемізм "peacekeeping mission" слід перекладати як миротворча місія, яка нібито спрямована на порятунок людей в Сирії, але насправді є військовою акцією. При перекладі на українську мову можна підкреслити, що це військова акція, і тоді цей вираз буде перекладено як "військова миротворча місія", зберігаючи суть політкоректності, але при цьому відбувається часткове розшифрування істинності цього поняття.

«Ms. Guerrero said that the peacekeeping mission was “dispatching a team to assess the situation and attempt a resolution,” and that the Syrian authorities had been asked to help [59]».

«Представник ООН Джозефіна Герреро заявила, що військова миротворча операція здійснюється командою військових, які були направлені до Сирії на прохання сирійської влади для того, щоб оцінити ситуацію та запобігти революції.»

Під час перекладу українською мовою важко зберегти позитивну конотацію, оскільки для україномовного суспільства характерне використання прямої номінації при висвітленні подій у ЗМІ. Евфемізм "crisis" використовується для заміни поняття "громадянська війна". У прикладі з газети "Daily Mail" бачимо, що "crisis" використовується для

позначення громадянської війни в Сирії:

«...the Syrian crisis as the 'lowest point in the world's inability to protect and defend the innocent» [59].

«Сирійська криза є свідченням прояву нездатності світової спільноти захистити ні в чому не винних людей. Цей переклад виконано з погляду політичної коректності, вуалюючи пряму номінацію».

«Громадянська війна в Сирії є свідченням вияву нездатності світової спільноти захистити ні в чому не винних людей».

При перекладі здійснюється розшифровка суті поняття, відкриваючи очі читачеві на події, що відбуваються в Сирії.

Замість іменника "warfare" часто використовується евфемізм "confrontation", яке здатне приховати істину явища, а саме маскує пряму номінацію військових дій.

У статті "The Guardian" про події в Україні ховається поняття "warfare" під евфемізмом "confrontation:

"...Ukrainian soldiers were killed during the confrontation"[59].

« Під час воєнних дій було вбито українських солдатів». У реченні відбувається конкретна вказівка на ведення воєнних дій в Україні без приховування цього факту.

Евфемістичний вираз "military advisers" використовується замість слів "troops" або "soldiers":

«The US will send 600 military advisers to Iraq, and John Kerry, the secretary of state, has a special role to be specific on the moves in Iraq's government to the basis of the sectarian divide within the country» [59].

«США відправили до Іраку більше 600 військових, але держсекретар Джон Керрі наполягав на тому, що подальша допомога залежатиме від дій уряду Іраку, спрямованих на примирення конфліктуючих сторін у країні».

Евфемізм "military advisers" можна перекласти українською мовою, даючи пряму номінацію, виключаючи евфемістичну функцію під час перекладу,

оскільки евфемізація в даному прикладі для носія української мови недоречна.

Тактичне бомбардування ховається під евфемізмом "air support", що не має у своєму складі негативних компонентів. У статті газети "Washington Post" про військові події в Сирії використовується цей евфемізм:

«With U.S. Air support, Syrian Kurds captured the strategic town of Tal Abyad from the Islamic Stat» [59].

«Завдяки підтримці США з повітря сирійський Курди захопили стратегічно важливе місто Телль-Аб'яд, яке займали збройні угруповання «Ісламської держави».

Висвітлюючи події в Україні, американські та британські ЗМІ почали використовувати евфемізм "ousting" (усунення) замість прямої номінації "overthrow" (повалення): *«Several thousand people attended a rally in Moscow on Saturday to ousting the ouster of former Ukrainian President Viktor Yanukovich.»*. *«У Москві в суботу кілька тисяч людей прийшли на мітинг, виступаючи проти усунення экс-президента України Віктора Януковича.»*

З точки зору українського суспільства, Віктор Янукович - це президент України, який втратив свої повноваження і був усунутий від влади, який був змушений втекти з країни. Таким чином, переклад відображає суть того, що відбувається з боку країни, яка не поділяє позицію Європи і США з цього питання.

В Україні явище політкоректності не настільки виражене, як у Європі та США. У тих випадках, коли нам вдавалося зберегти явище евфемізму в перекладі, ми використовували калькування. Читач звик до прямих номінацій, які повністю відображають суть явища чи поняття. При перекладі евфемізмів з англійської мови на українську перед перекладачем постає дуже складне завдання: замаскувати та завуалювати факти, як це роблять представники іноземної спільноти, для яких евфемізм є невід'ємним компонентом публіцистики, що допомагає проводити маніпуляції

суспільною свідомістю.

Таким чином, переклад політичної лексики має бути зрозумілим широкій аудиторії читачів, щоб досягти певного впливу. Для перекладу термінів використовується інтерлінійний метод, зокрема транслітерація та транскрипція. Однак у випадку безеквівалентного терміна для розкриття повного значення використовується експлікація. Цей метод є громіздким, і замість нього краще використовувати метод калькування. Цей прийом робить текст більш лаконічним і зрозумілим з точки зору інформаційного наповнення. Модуляція не порушує точності перекладу, але термін набуває іншого значення залежно від ідеологічної спрямованості тексту. Якщо поняття, згадане у вихідному тексті, відсутнє або є нетиповим для носіїв, то адаптація передбачає зміну співвідношення між родом і видом поняття в МП. У цьому випадку використовується прийом конкретизації. Якщо явище рідко зустрічається в українській мові або вживається у вузькому значенні, необхідно адаптувати його і вдатися до генералізації. Експлікація використовується для уточнення та пояснення будь-якого поняття. Оскільки основним завданням журналістських текстів є донесення певної інформації з певної точки зору, необхідно точно повідомляти деякі факти.

Набагато складніше побачити підтекст, ніж просте припущення, оскільки саме висловлювання з підтекстом вимагають від перекладача знання екстралінгвістичного контексту (алюзії на війну в Перській затоці 1991 року, відсилання до Першої Світової війни при згадці хімічного зброї тощо).

Барак Обама в своїх промовах часто був ще більш обережним у виборі слів і часто уникав самого поняття "війна", наприклад "*an openended action*" використовувалося, щоб замінити словосполучення «*тривала військова кампанія*».

Показовим є той факт, що для того, щоб переконати людей у діаметрально протилежних ідеях, Обама і Буш вдавалися до використання анафори, що свідчить про те, що повтор є переконуючою функцією

політичного дискурсу: (*You can volunteer. You can volunteer. You will find it a struggle to use them*).

Тому перекладачам часто слід уникати калькування, щоб уникнути громіздких конструкцій. Велику увагу слід приділяти перекладу військових термінів, для яких важливо знайти точний еквівалент у мові перекладу (наприклад, *targeted strike* - прицільний удар).

Як відомо, завдання політиків полягає у формуванні громадської думки, переконанні масового адресата у правомірності тих чи інших політичних рішень, у створенні та підтримці сприятливого політичного клімату. У зв'язку з цим політичні тексти поширені у суспільстві: часто транслюються через ЗМІ і доносяться через інші канали масової комунікації, вони обговорюються на інтернет-форумах, а в моменти прийняття значних політичних рішень вони стають темою побутових розмов. Така значна роль політичних текстів у функціонуванні суспільства призводить до того, що такі тексти широко транслюються з культури в культуру та перекладаються іншими мовами.

При перекладі може виникнути складність з відсутністю в українській таких граматичних категорій, як герундій, артикль, інфінітивні та дієслівні конструкції, тому тут виникає потреба у граматичних трансформаціях: заміни та перестановки.

«Following the meeting, it was agreed to prepare a timber procurement plan for the State Enterprise "Forests of Ukraine" for the upcoming year, initiate a pilot project to introduce long-term contracts in the industry, as well as create a more flexible pricing system. Specifically, the parties agreed to explore the possibility of conducting Dutch auctions for timber sales [61]».

«За підсумками зустрічі було домовлено підготувати план заготівлі деревини для ДП «Ліси України» на наступний рік, започаткувати пілотний проект із запровадження довгострокових контрактів у галузі, а також створити більш гнучку систему ціноутворення. . Зокрема, сторони

домовилися вивчити можливість проведення нідерландських аукціонів з продажу деревини».

Розглянувши класифікацію перекладацьких трансформацій, ми дійшли висновку, що єдиної системи не існує, а підходи до поділу трансформацій на види відрізняються. Застосовуючи трансформації, перекладач досягає максимальної адекватності перекладу. Використання перекладацьких трансформацій продиктоване, перш за все, метою правильної передачі первісного змісту та ідеї вихідного тексту.

3.2 Лексико – семантичні трансформації при перекладі політичних промов.

Для досягнення адекватного перекладу термінів перекладачам доводиться вдаватися до таких прийомів, як:

- використання понять, які виражають відповідні явища в українській культурі (*construction of fortifications, separate motorized infantry brigade, Military Merit*);
- підбір раніше усталених еквівалентів в українській мові (*electronic warfare equipment, drones*);
- створення нового терміна, який органічно вписується в наявну термінологічну систему (*Ukraine Rasmus Ulfeldt*) [61].

Під час аналізу практичного матеріалу виявлено наступні приклади лексичних трансформацій:

1) Калька:

(1) “*Myanmar security forces then began a scorched-earth campaign against Rohingya villages that the U.N. and human rights groups have called a campaign of ethnic cleansing.*” – “Потім сили безпеки М'янми розпочали кампанію випаленої землі проти сіл рохінджа, яку ООН та правозахисні групи назвали кампанією етнічної чистки.” У цьому прикладі *ethnic cleansing* перекладено як *етнічна чистка*. Тут ми бачимо прямий переклад, тому

зазначаємо, що це речення є калькуванням.

(2) “*The White House will be making an announcement around noon today.*” – “*Білий дім зробить оголошення сьогодні близько полудня.*” У цьому реченні ми переклали офіційну резиденцію та робоче місце президента США *The White House* як *Білий дім*. Цей термін часто використовується як метонімія. Його перекладають за допомогою калькування (або дослівного перекладу).

(3) “*Social assistance had thus become available to indigenous people throughout Argentina.*” – “*Таким чином, соціальна допомога стала доступною для корінного населення по всій Аргентині.*” У цьому реченні ми переклали *indigenous people* як *корінне населення*. У даному випадку воно також було передано українською мовою за допомогою калькування. Компоненти перекладено відповідними еквівалентами в мові перекладу.

(4) “*Ethnic cleansing was held on the territory of Ukraine by the USSR government. A lot of Jews suffered.*” – “*Уряд СРСР проводив на території України етнічні чистки. Багато євреїв постраждало.*” *Ethnic cleansing* має таку ж виразність, як і *етнічні чистки* тому ми можемо стверджувати, що це калька.

(5) “*Same sex marriage is now legal in the entire US after a Supreme Court ruling striking down state marriage bans.*” – “*Одностатеві шлюби тепер легальні в США після рішення Верховного суду про скасування заборони на шлюб у країні.*” Це речення перекладено за допомогою кальки. Компоненти речення перекладено відповідними еквівалентами мовою перекладу.

(6) “*The situation we are in.*” – “*Ситуація, в якій ми є.*” Ми вважаємо це прямим перекладом, тому зазначаємо, що це калька.

(7) “*They all humbly accepted death with weapons in their hands and a smile on their faces.*” – “*Усі вони із покірною прийняли смерть із зброєю в руках та посмішкою на обличчі.*” Це яскравий приклад кальки, і ці образи подібні як в англійській, так і в українській мовах.

(8) “African American unemployment have all achieved their lowest levels ever recorded.” – “Безробіття серед афроамериканців досягло найнижчого рівня, коли-небудь зареєстрованого.” *African Americans* - це етнічна група темношкірих людей у США (найчастіше), які походять з Африки. Українською мовою перекладається як *афроамериканці* за допомогою калькованого (або дослівного) перекладу. Незважаючи на те, що наша країна не мала прямого досвіду колоніальних зв'язків з Африкою, ми повинні розуміти, що уникати цього образливого для інших народів слова - універсальне правило.

(9) “This situation is known in the USA as the peacekeeping operation.” – “Ця ситуація відома в США як миротворча операція.” Цей приклад насичений евфемізмами. За даними онлайн-словника Webster's Online Dictionary, *peacekeeping operations* це міжнародні дії або заходи, спрямовані на виконання миротворчих або гуманітарних завдань, що здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН відповідно до Статуту ООН, ОБСЄ та інших міжнародних організацій. Сьогодні цей термін може використовуватися певними країнами як привід для нападу на іншу країну. Частина в цілому не потребує змін у перекладі, тому ми констатуємо, що вона є калькованою.

(10) “I want to speak to you tonight about our effort in Afghanistan.” – “Сьогодні я хочу поговорити з вами про наші зусилля в Афганістані.” Зусилля тут завуальовано означає війну. Ми вважаємо це прямим перекладом, тому стверджуємо, що це калька.

(11) “We are the most diverse nation on Earth.” – “Ми найрізноманітніша нація на Землі.” Найрізноманітніша нація характеризується людьми різних національностей, рас і культурного походження. Ці складові перекладаються відповідними еквівалентами в мові перекладу.

(12) “Our nation is at war against a far-reaching network of violence and hatred.” – “Наша нація воює проти далекосяжної мережі насильства та

ненависті.” *Далекосяжна* є найпоширенішим перекладом для *far-reaching*. Отже, ми бачимо, що це еквівалентний переклад. *Violence i hatred* це слова, які мають одне значення і, як наслідок, один переклад.

(13) “*And I want us to be a country where it doesn’t matter where you were born, who your parents are, where you went to school, what your accent sounds like, what god you worship.*” – “*І я хочу, щоб ми були країною, де не важливо, де ти народився, хто твої батьки, де ти ходив до школи, як звучить твій акцент, якому богу ти поклоняєшся.*” Речення наповнене низкою евфемізмів. Немає необхідності використовувати багато різноманітних трансформацій, щоб адекватно передати ті ж емоції, що і в оригінальному тексті. Всі слова мають еквіваленти в мові перекладу.

(14) “*I will do everything I can as prime minister to steady the ship over the coming weeks and months, but I do not think it would be right for me to try to be the captain that steers our country to its next destination.*” – “*Як прем’єр-міністр, я зроблю усе можливе, щоб утримати наше судно на хвилях у наступні тижні і місяці, але я не вважаю, що для мене буде правильним висувати свою кандидатуру на посаду капітана, який поведе наш човен до наступного пункту призначення.*” Ця ідіома вживається в переносному значенні. Вона є яскравим прикладом калькування і демонструє однакову інформацію як в англійській, так і в українській мовах.

2) Конкретизація:

(15) “*That facility could be a civil mental hospital or a specially equipped psychiatric facility within the prison system.*” – “*Цим закладом може бути цивільна психіатрична лікарня або спеціально обладнана психіатрична установа в тюремній системі.*” *Mental hospital* перекладається як *психіатрична лікарня*, Таким чином, узагальнюючи, для того, щоб текст звучав автентично в перекладі українською мовою, оскільки будь-який інший варіант перекладу звучав би недоречно.

(16) “*We will swear loyalty to the crown.*” – “*Присягнемо на вірність*

королеві.” У цьому прикладі *the crown* is translated як *королева*. Тут за допомогою конкретизації переклад звучить набагато виразніше, яскравіше і не здається банальним для аудиторії.

(17) “*The US conducted its first air strikes against the Taliban since a rare ceasefire between the insurgents and Afghan forces.*” “*США завдали свої перші авіаційні удари проти талібів після припинення вогню між повсталими та афганськими силами.* У цьому реченні *air strikes* передано українською мовою як *авіаційні удари* за допомогою конкретизації. Слово *strikes* замінено на слово з більш загальним значенням.

(18) “*It doesn't matter who you are or where you come from or what you look like or who you love. It doesn't matter whether you're black or white or Hispanic or Asian or Native American or young or old or rich or poor, able, disabled, gay or straight, you can make it here in America if you're willing to try.*” – “*Не має значення, хто ти, звідки ти, як ти виглядаєш або кого любиш. Не має значення, чи ти темношкірий чи білошкірий, латиноамериканець, азіат, чи індіанець, молодий, чи старий, багатий чи бідний, здоровий, з обмеженими можливостями, нетрадиційної чи традиційної орієнтації, ти можеш все в Америці, якщо захочеш спробувати .*” Конкретизація в даному випадку використовується для того, щоб фраза звучала більш зрозуміло в українській мові.

(19) “*By the time she turns 3 years old, a child born into a low-income home hears 30 million fewer words than a child from a well-off family.*” – “*Коли їй виповнюється 3 роки, дитина, народжена в сім'ї з низькими доходами, чує на 30 мільйонів слів менше, ніж дитина з заможної сім'ї.*” У цьому випадку *a low-income home* перекладено як *сім'я з низькими* за допомогою конкретизації, щоб зробити його більш зрозумілим для аудиторії, оскільки будь-який інший тип перекладу призвів би до неправильного сприйняття вихідного поняття.

(20) “*Air strikes targeted an alleged Taliban gathering at a religious school,*

but civilians are reported dead.” – “Авіаційні удари були спрямовані на імовірно зібрання талібів у релігійній школі, але повідомляється, що цивільні загинули.” *Air strikes* передається українською як *авіаційні удари* за допомогою конкретизації, щоб текст звучав більш природньо українською мовою.

(21) “*They had some sort of chronic condition that had to be tended to.*” – “У них було якесь хронічне захворювання, яке потрібно було лікувати.” *Chronic condition* перекладено як *хронічне захворювання* щоб замінити оригінальне слово більш конкретним значенням і покращити звучання фрази мовою перекладу.

3) Узагальнення:

(22) “*To achieve financial stability, many of these countries have implemented economic adjustment policies to improve their position.*” – “Щоб досягти фінансової стабільності, багато з цих країн запровадили політику економічного регулювання для покращення свого становища.” Словосполучення *економічне регулювання* використовується тут для того, щоб передати більш адекватний еквівалент, більш звичний для української мови.

4) Модуляція:

(23) “*It’s really, really complicated and somewhat controversial where the pro-choice movement lost.*” – “Це дійсно дуже складно і децю суперечливо, рух проти абортів програв.” Хоча *choice* можна інтерпретувати по-різному залежно від контексту, можна стверджувати, що тут було використано модуляцію, оскільки це слово є полісемантичним до такої міри, що контекст відіграє вирішальну роль у визначенні його значення.

(24) “*An improvised explosive device was discovered in a schoolyard in Hebron and was safely detonated.*” – “У шкільному дворі в Хевроні виявили саморобний вибуховий пристрій, який безпечно детонували.” Ми стверджуємо, що це випадок модуляції, оскільки переклад не є прямим, але

має певний ступінь еквівалентності в цільовій мові.

(25) “Additional programmes would train people and develop infrastructure in economically disadvantaged areas.” – “Додаткові програми будуть навчати людей та розвивати інфраструктуру в економічно неблагополучних районах.” У цьому реченні словосполучення *disadvantaged areas* перекладено як *неблагополучних районах*, що не є прямим перекладом.

(26) “Although it’s a time of great happiness and good cheer for many, Christmas can be hard for those who have lost loved ones.” – “Хоча для багатьох це час великого щастя та гарного настрою, Різдво може бути важким для тих, хто втратив близьких.” *Have lost* перетворюється за допомогою модуляції на *втратив* оскільки переклад не є дослівним.

(27) “The war in the Iraq is known in the USA as the peacekeeping operation.” – “Війна в Іраку відома в США як миротворча операція.” У реченні на позначення миротворчості немає прямої трансформації, тому ми також позначаємо її як модуляцію.

(28) “Many Ukrainian fighters laid down their lives for the freedom of Ukraine.” – “Багато українських бійців поклали свої голови за волю України.” Ми можемо констатувати випадок модуляції, представлений у цьому реченні, для того, щоб фраза краще звучала мовою перекладу.

(29) “The state of the economy calls for action.” – “Стан економіки вимагає дій.” *State* перекладається як *стан*. is Це не основне значення слова.

3.3 Лексико – граматичні трансформації при перекладі політичних промов.

У цьому підрозділі ми розглянемо лексико-граматичні трансформації. Правильне сприйняття підтексту дозволяє перекладачеві вловити настрій оригіналу і, в свою чергу, відтворити його в перекладі. Переклад політичних промов вимагає бездоганної уваги до деталей, за якими ховається те, що становить безпосередній інтерес для критичного дискурс-аналізу - стратегії

маніпулювання суспільною свідомістю, які найчастіше проявляються в текстах за допомогою наступних елементів:

1. Опис поточної політичної ситуації як кризової;
2. Протиставлення лише на рівні "ми - вони";
3. Нагнітання почуття страху та дефіциту часу для прийняття рішень;
4. Легітимація прийнятого курсу дій.

Серед перекладацьких прийомів, які допомагають відтворити компоненти політичних текстів, можна виділити наступні:

5) Антонімічний переклад:

(30) “*While the severe illness again means we can’t celebrate quite as we may have wished, we can still enjoy the many happy traditions.*” – “Хоча нелегкий недуг знову означає, що ми не можемо святкувати так, як хотіли, ми все одно можемо насолоджуватися багатьма щасливими традиціями.” У цьому прикладі словосполучення *the severe illness* перекладається як *нелегкий недуг* щоб створити однакове враження у читача англійською та українською мовами.

(31) “*I did not have a very positive attitude.*” – “У мене було негативне ставлення.” Це один з найяскравіших прикладів антонімічного перекладу. Ця трансформація використовується для вираження більш адекватного еквівалента, який є більш звичним для української мови.

б) Граматична заміна:

(32) “*Accessibility for visually impaired people is important for websites of public authorities, local governments and local communities, and especially for websites through which public and administrative services can be ordered.*” – “Для веб-сайтів органів державної влади, органів місцевого самоврядування та територіальних громад, а особливо для веб-сайтів через які можна замовити отримання публічних та адміністративних послуг важливим є питання доступності для людей з вадами зору.”

(33) “*For hearing impaired people, this symbolic step towards them means*

a lot.” – “Для людей із порушенням слуху цей символічний крок їм назустріч важить дуже багато.”

(34) “*In theory there's nothing to stop an intellectually impaired athlete from entering the Olympics rather than Paralympics, but competing against athletes without any disabilities would be extremely tough.*” – “Теоретично ніщо не завадить спортсмену з інтелектуальними порушеннями взяти участь у Олімпіаді, а не на Паралімпіаді, але змагатися зі спортсменами без будь-яких обмежень було б надзвичайно важко.”

(35) “*The increasing use of face masks creates large communication problems for hearing impaired children.*” – “Поширення використання масок для обличчя створює великі проблеми у спілкуванні для дітей із вадами слуху.” Наведені приклади в реченнях вище були перекладені українською мовою шляхом заміни аналогами в українській мові.

7) Додавання:

(36) “*It is an infuriating irony that Cobb struggled to get to an interview about the discrimination facing disabled people.*” – “Це обурююча іронія, що Кобб намагався потрапити на інтерв'ю про дискримінацію, з якою стикаються люди з обмеженими можливостями.” У цьому прикладі додавання використовується для того, щоб зробити фразу зрозумілішою для цільової аудиторії та надати реченню граматично правильного звучання.

(37) “*It also opened new doors for women and LGBT Americans to make their own claims to full and equal citizens.*” – “Це також відкрило нові двері для жінок і представників ЛГБТ в Америці, щоб заявити власні заяви до повноправних і рівних громадян.” *LGBT Americans* перекладається як представників ЛГБТ в Америці. Додавання використано для того, щоб фраза звучала більш природно українською мовою.

(38) “*The hope was to avoid downsizing staff, particularly at such a critical juncture for human rights.*” – “Ми сподівалися уникнути скорочення штату персоналу, особливо в такий критичний для прав людини момент.” У цьому

перекладі персонал вживається через особливості, завдяки яким речення звучить природно в мові перекладу.

(39) “*However, many low-income countries remain almost wholly dependent on external support.*” – “Проте багато країн з низьким рівнем доходу залишаються майже повністю залежними від зовнішньої підтримки.” Слово доходу додано для того, щоб зробити фразу зрозумілішою для цільової аудиторії і щоб речення звучало граматично правильно.

8) Вилучення:

(40) “*An environmental sanitation engineer performs research and implements methods of preventing, remediating, and controlling environmental hazards.*” – “Інженер-еколог проводить дослідження та впроваджує методи запобігання, усунення та контролю екологічних небезпек, пов'язаних із поводженням із відходами.” Частина фрази пропущено, оскільки в мові перекладу в ній немає потреби.

9) Описовий переклад:

(41) “*Differently sized people are less likely to be hired, are lower paid, have fewer opportunities and are often outright bullied in the workplace.*” – “Людей із зайвою або дефіцитною вагою рідко беруть на роботу, їм платять менше, вони мають менше можливостей і часто зазнають знущань на робочому місці.” *Differently sized people* було перекладено за допомогою описового перекладу, оскільки в мові перекладу немає еквівалентного поняття, близького за значенням до фрази мови оригіналу.

10) Компенсація:

(42) “*The differently-abled people can live here for free and get some medical and psychological consultations and treatment.*” – “Люди з обмеженими можливостями можуть проживати тут безкоштовно, отримувати медичні та психологічні консультації та лікування.” Компенсація в цьому реченні спричинена тим, що в мові перекладу немає еквівалента.

11) Повна трансформація:

(43) “*The table shows incidence rates of certain diseases among the advanced in years.*” – “У таблиці наведено показники захворюваності на певні захворювання серед людей похилого віку.” *Advanced in years* перекладається як *людей похилого віку* за допомогою повної трансформації через відсутність відповідника та адекватного способу перекладу без втрати сенсу.

(44) “*Many visually challenged people use screen reading devices on computers to use the internet and access online services such as banks.*” – “Багато людей із вадами зору використовують пристрої для зчитування з екрана на комп’ютерах, щоб користуватися Інтернетом та отримати доступ до онлайн-сервісів, таких як банки.” Повна трансформація використовується тут для того, щоб зберегти значення, присутнє в оригінальній фразі.

(45) “*Crowds of aurally challenged people took part in a march on the 20th of June.*” – “Натовпи людей із вадами слуху взяли участь у марші 20 червня.” Це речення перекладено із застосуванням повної трансформації для того, щоб зробити його лексично та граматично природним у перекладі українською мовою, а також для того, щоб воно мало логічний сенс.

(46) “*The Prime Minister passed away last Tuesday. Everybody was shocked of this lost.*” – “Прем’єр-міністр відійшов у кращий світ минулого вівторка. Всі були шоковані цією втратою.” Це речення зазнало повної перебудови для того, щоб мати лексичний і граматичний зміст, зрозумілий аудиторії.

(47) “*We are willing to look out for one another and help people who are down on their luck.*” – “Ми готові піклуватися один про одного і допомагати людям, яким не пощастило.” *People who are down on their luck* передається як *людям, яким не пощастило*, що додає фразі потрібної виразності.

(48) “*I think of the children who were languishing in the care system and have now been adopted by loving families.*” – “Я думаю про дітей, які були

позбавлені батьківського піклування, але зараз потрапили у нові люблячі родини.” Повна трансформація використовується тут для того, щоб зберегти значення, присутнє в оригіналі фрази.

12) Транспозиція:

(49) “*You will hear the deep patriotism in the voice of a military spouse who’s working the phones late at night.*” – “*Ви почуєте глибокий патріотизм у голосі дружини військового, яка пізно ввечері працює по телефону.*” В українському перекладі досить очевидним є акт транспозиції, тобто зміна порядку слів у словосполученнях.

(50) “*It was about a sense – deep and let’s face it often justified – that the world works well for a privileged few, but not for them.*” – “*Йшлося про відчуття – глибоке і, давайте подивимося правді в очі, часто виправдане – що світ працює добре для небагатьох привілейованих, але не для них.*” Послідовність частин речення використовується для того, щоб воно краще звучало мовою перекладу.

Отже, ми проаналізували 50 уривків з лексичними характеристиками в англійських політичних промовах, які були перекладені з англійської на українську мову. Близько 29 термінів (58%) було передано українською мовою за допомогою лексико-семантичних трансформацій, 21 термін (42%) - за допомогою лексико-граматичних трансформацій. На основі першої діаграми можна зазначити, що лексико-семантичні трансформації, які включають калькування, конкретизацію, генералізацію та модуляцію, становлять 58%.

У процесі перекладу ми виявили, що в політичному дискурсі еквівалентний переклад (калькування) використовується найчастіше. Він становить 28% усіх трансформацій, тоді як конкретизація та модуляція - по 14%. Ці три способи можна вважати найпродуктивнішими для перекладу політичного дискурсу. Граматична заміна становить 8%, додавання - 8%, транспозиція - 4%, антонімія - 4%, генералізація, вилучення, описовий

переклад і компенсація є найменш частотними в політичному дискурсі. Ці трансформації вважаються непродуктивними для перекладу англомовних політичних промов українською мовою.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі ми дослідили складну сферу перекладацьких трансформацій, підкресливши їхню незамінну роль у передачі нюансів лексики політичних промов. Ці трансформації забезпечують збереження прагматичних і стилістичних нюансів вихідного тексту в перекладі, враховуючи лінгвістичні та культурні відмінності між мовами.

Для подолання семантичних розбіжностей між мовами використовуються різні перекладацькі прийоми, такі як лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Такі методи, як транскрипція та транслітерація, допомагають зберегти фонетичні та графічні якості оригіналу, тоді як адаптація передбачає значні зміни для приведення тексту у відповідність до культурного контексту мови перекладу.

Для подолання семантичних розбіжностей між мовами використовуються різні перекладацькі прийоми, такі як лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Такі методи, як транскрипція та транслітерація, допомагають зберегти фонетичні та графічні якості оригіналу, тоді як адаптація передбачає значні зміни для приведення тексту у відповідність до культурного контексту мови перекладу.

ВИСНОВКИ

Становлення сучасного світу зумовило високий рівень інтересу до політичного дискурсу серед дослідників, які працюють у різних галузях науки, зокрема в мовознавстві та перекладознавстві. Завдяки процесу глобалізації, який приніс вільний рух інформації, потреба в перекладі політичних промов стала дуже поширеною. Проте цей вид діяльності виявився набагато складнішим, ніж просто переклад слів з однієї мови на іншу. Перекладач повинен передати зміст, врахувати стилістичні особливості та передати весь спектр емоцій. Аналіз політичного дискурсу з точки зору перекладацької перспективи має велике значення для розвитку як теорії, так і практики перекладу.

У цьому дослідженні системно досліджено тонкощі перекладу англomовного політичного дискурсу українською мовою з акцентом на відтворенні лексичних характеристик у політичних промовах з 2000 по 2022 роки. Аналіз підтвердив, що перекладачі не лише прагнуть зберегти семантичну цілісність оригінального дискурсу, але й адаптують стилістичні засоби, щоб резонувати з культурними та прагматичними очікуваннями української аудиторії.

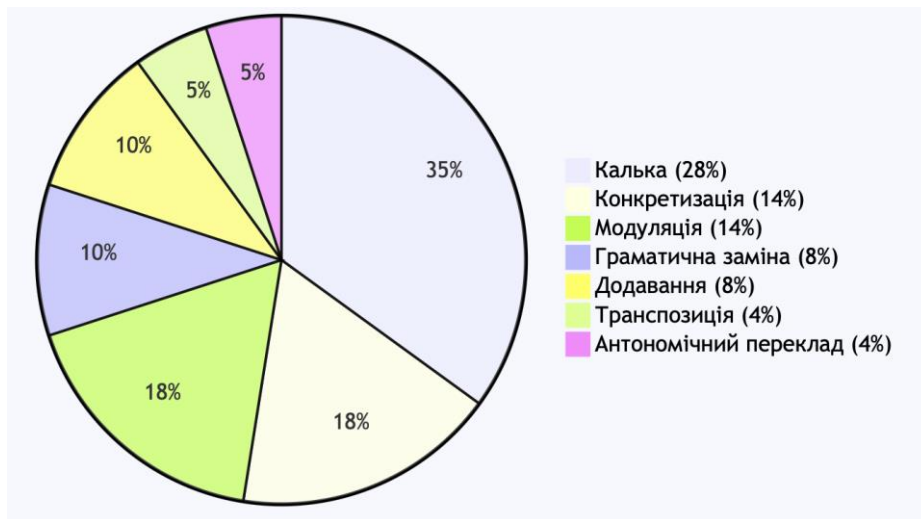
Вибір для аналізу політичних промов цього періоду був зумовлений їхньою значущістю та впливом на суспільно-політичну сферу. Такий аналіз є важливим для кращого розуміння тенденцій та динаміки розвитку міжнародних відносин та міжнародної геополітики в цей період.

Окрему увагу було приділено аналізу лексико-стилістичних засобів у політичних промовах та їх відтворенню в українських перекладах. Дослідження виявило важливість відтворення стилістичних прийомів та обґрунтувало, що точний переклад політичних промов вимагає використання різноманітних перекладацьких трансформацій з урахуванням культурного та соціального контекстів як оригіналу, так і цільової аудиторії.

Проаналізовані промови виявили переважне використання метафоричних та метонімічних прийомів, що свідчить про те, що ці стилістичні особливості мають вирішальне значення для ефективної передачі політичних позицій та ідеологій різними мовами. Порівняльний аналіз текстів оригіналу та перекладу показав, що перекладачі часто вдаються до адаптаційних стратегій, зокрема використання евфемізмів та прийомів ампліфікації, щоб привести перекладені промови у відповідність до соціальних норм та очікувань в Україні.

У ході дослідження було визначено відсоткове співвідношення лексико-семантичних та лексико-граматичних трансформацій при перекладі політичних промов, що підкреслює важливість ретельного аналізу та зважених перекладацьких рішень. Аналіз 50 уривків з англомовних політичних промов, перекладених українською мовою, показав, що 29 термінів (або 58%) було перекладено за допомогою лексико-семантичних трансформацій, а 21 термін (або 42%) - за допомогою лексико-граматичних трансформацій. Серед цих трансформацій найпоширенішою була калькування - 28% випадків, тоді як конкретизація та модуляція склали по 14%. Варто зазначити, що ці три способи є найефективнішими для перекладу політичного дискурсу: граматична заміна та додавання становлять 8%, а транспозиція та антонімія - 4%. Узагальнення, опущення, описовий переклад

і компенсація використовуються в політичному дискурсі рідше.

Дослідження показало, що трансформації - це не просто мовні зміни, а стратегічний вибір, який відображає ширші суспільно-політичні цілі, сприяючи розумінню та сприйняттю зовнішньополітичних меседжів цільовою аудиторією.

Таким чином, магістерська робота відображає важливість та складність перекладу політичних промов, а також розкриває практичні прийоми та стратегії для забезпечення якісного та ефективного перекладу в цілому.

Це дослідження зробило внесок у перекладознавство, визначивши конкретні стратегії, що застосовуються при перекладі політичного дискурсу, та висвітлило шляхи, які допоможуть зробити політичну комунікацію між мовами та культурними сферами більш точною та ефективною. Результати дослідження свідчать про те, що переклад є складним міжкультурним комунікативним актом, який вимагає від перекладачів значного інтересу до структури не лише мов, що використовуються в перекладі, але й до соціально-політичного контексту як мови оригіналу, так і мови перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Белих Д.І., Ковальова Є.І. Особливості перекладу англійських фразеологічних одиниць у політичному дискурсі. Національний Технічний Університет "ХПІ". Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Actual 54 problems of Ukrainian society development : зб. наук. пр. Х. : НТУ "ХПІ", 2018. №4 (1280). С. 88-92.
2. Биданцева М. Г. Прагматичні проблеми перекладу суспільно-політичного тексту з англійської мови на українську. Збірник наукових праць з гуманітарних дисциплін «Славута». 2014. № 8. С. 17–22.
3. Васильєва А. А. Метафора у сфері сучасної англійської політичної комунікації: перекладацький аспект (на матеріалі передвиборчих промов політиків США)» ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ». Вищий навчальний заклад Укоопспілки "Полтавський університет економіки і торгівлі" 2020, 58 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1995. 360 с.
5. Голованова Е. І. Когнітивне термінознавство. Челябінськ, 2008. 180 с.
6. Дротянко Л. Г. Філософські проблеми мовознавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Навчальна книга, 2002. 128 с.
7. Гушул Р.В. Особливості перекладу військової термінології з англійської мови на українську. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2017. № 1. С. 12–16.
8. Д'яков А. Основи термінотворення : семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : КМ Academia, 2000. 218 с.
9. Дудок Р. І. Роль термінологічної деривації в системі англійського словотвору . Наукові праці Чорноморського державного університету імені

- Петра Могили комплексу “Києво-Могилянська академія”. Сер. : Філологія. Мовознавство. 2013. Т. 216, Вип. 204. С. 36–39. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Npchdufm_2013_216_204_9.pdf.
10. Зацний Ю. А. Боротьба з міжнародним тероризмом і нова лексика англійської мови у засобах масової комунікації // Лінгвістичні дослідження. Горлівка: ГДПШМ, 2003. Вип. 2. 212 с.
 11. Зяблова О. А. Перспективи когнітивно-дискурсивного підходу до визначення та аналізу терміна. Сучасні тенденції в лексикології, термінознавстві і теорії LSP: зб. науч. пр. Присвячується 80-річчю В. М. Лейчика. Москва: Вид-во МГОУ, 2009. С. 118-128.
 12. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури : Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
 13. Карабута О. П. Сучасна суспільно політична лексика. Південний архів : філологічні науки. Херсон : Айлант, 2002. Вип. 14. С. 69–72.
 14. Каратінцева К. П. Концептуальна метафора у промовах Дональда Трампа. № 79 (2019): Південний архів (філологічні науки). 77 с.
 15. Кирда А. Г., Письменна О. О. Формування компетентності в перекладі на матеріалі сучасних суспільно-політичних реалій. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2015. Вип. 49. С. 252–260.
 16. Кияк Т. Р. Фахові мови та проблеми термінознавства. Нова філологія : зб. наук. праць. Запоріжжя : ЗНУ, 2007. № 27. С. 203–208.
 17. Кияк Т. Функції та переклад термінів у фахових текстах / Вісник Національного ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2008. №620. С. 3-5.
 18. Клименко О. Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. Х.: Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2000. 19 с

19. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 27, Т. 2, 2020. 101–107 с.
20. Кондратенко Н. В. Лексичні особливості текстів мовленнєвого жанру «політична програма». Вісник Одеського національного університету. Філологія, 2017, 22(2(16)), 85–90.
21. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу : Підруч. Вінниця : Нова книга, 2000. 446 с.
22. Коршунова І. А., Король Т. Г. Особливості перекладу англомовних політичних виступів українською мовою. Полтава. 2019
23. Крапива, Ю. В., Крікун Д. А. Політична промова як різновид політичної комунікації. Закарпатські філологічні студії : науковий журнал/ голов. ред. І. М. Зимомря. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2019. Т. 2. Вип. 11. 42-45 с.
24. Кривенко С. В. Олександрівна. Семантична парадоксальність політичного дискурсу (теоретико-методологічний аналіз). Теорія та історія політичної науки М.: Львів. Установа: Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів) 2016. 30 с.
25. Лексичні особливості політичних промов: тези наук. доп. Наук. конф. Ніжинського Державного Університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 2016. С. 235-238
26. Лобода Ю. А. Відтворення експресивних засобів політичних промов українською мовою (на матеріалі публічних виступів політиків Великої Британії та США), АКД, Київ 2011 р.
27. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. ISSN 2409-1154 Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019 № 43 том 4. 73 с.
28. Лосіч О. Утворення англомовних фразеологізмів політичного дискурсу та проблеми їх перекладу українською мовою. Вісник студентського

- наукового товариства Горлівського Інституту Іноземних Мов, Випуск 3. Бахмут, 2017. С. 92–94.
29. Мелешко Т. Концепт "Україна" в політичному дискурсі: лінгвокультурологічний аспект // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. - 2016. - Вип. 21. - С. 25-27.
30. Моркотун С. Відтворення експресивності образних засобів при перекладі текстів політичного дискурсу. Синопис : текст, контекст, медіа. 2017. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/stkm_2017_3_6
31. Назаренко М. М. Труднощі перекладу текстів політичних промов / М.М.Назаренко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Філологічні науки. 2018. № 7 (321), жовтень. С. 117-122.
32. Павлова О. І. Теорія і практика перекладу : Навч. посіб. Рівне : Вид. РДПУ, 2016. 187 с.
33. Парахневич А.О. Функції англомовної метафори у політичному тексті. Сучасні тенденції розвитку філології та лінгвістики м. Чернігів, 14- 15 червня 2019 р. 60 с.
34. Пасенчук Н.В. Поняття дискурсу як комунікативної події та текстової категорії. Science and Education a New Dimension. Philology. Будапешт, 2017. № 123. С. 52– 56.
35. Поворознюк Р.В. «Лінгвокультурологічні особливості протокольних промов у оригіналі та перекладі (на матеріалі українських та американських текстів)», АКД (автореф-т канд. дис-ї), Київ 2004 р.
36. Політичний дискурс: особливості та функції. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf>
37. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 2016. Кн. 1. С. 235 – 238.
38. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.

39. Симоненко Л. Актуальні проблеми сучасного українського термінознавства / Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. Вип. VIII / відп. ред. Л. О. Симоненко. К. : КНЕУ, 2009. С. 9-15.
40. Скороходько Е. Ф. Термін у науковому тексті / Е. Ф. Скороходько. Київ : Логос, 2006. 99 с.
41. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 07.07.2023).
42. Стацюк Р.В. Основні підходи до вивчення поняття «термін» у сучасній лінгвістичній науці. Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство. 2016. Т. 2. № 5. С. 113–116.
43. Структурно-типологічні характеристики політичної промови (на матеріалі виступів А. Меркель). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/03/RedePol.pdf>
44. Федоренко О. Політичні неологізми-запозичення в англomовних засобах масової інформації. Південний архів (філологічні науки). Романські, германські та східні мови, № 73 (2018). С. 139–143.
45. Фурт Д.В. Способи перекладу термінів українською мовою з англійської. Філологічні студії. Методика викладання мов. 2018. № 17. С. 272–281.
46. Хацер Г. О, Жаворонкова В. В. Особливості англomовних політичних промов та їх перекладу українською мовою. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72) № 2 Ч. 1 2022. 204 с.
47. Чередниченко О. І. Функції перекладу у сучасному світі. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія філологічна, № 725. 2006. С. 162–165.
48. Чередниченко О. І., Коваль Я. Г. Теорія та практика перекладу. Французька мова. Київ : Либідь, 1995. 319 с.

49. Чередниченко О.І. Про мову і переклад / Олександр Іванович Чередниченко. К. : Либідь, 2007. 248 с.
50. Чупровська В. Р. Структурно-семантична характеристика та переклад метафоричних конструкцій в англомовних текстах політичної тематики. НТУУ КПІ ім. Сікорського, Київ: 2021 рік Режим доступу : <http://www.ktpmam.kpi.ua/sites/default/files/img/%20%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
51. Allan, K. and Burridge, K. (1991). Euphemism and Dysphemism: language used as shield and weapon. Oxford: Oxford University Press, p. 263.
52. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. L. : Routledge, 1996. 304 p. 4
53. Bassnett S. Translation Studies. London: Methuen & Co. Ltd., 2020. 190 p.
54. Bowyer R. Campaign. Dictionary of Military Terms. Macmillan, Bloomsbury, 2004. 280 p.
55. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics. / translated and edited by Gregory Trauth and Kerstin Kazzazi. L: Routledge Taylor & Francis Group, 1996. 1304 p
56. Chilton P. Analysing Political Discourse: Theory and Practice / P. Chilton. London ; NewYork : Routledge Taylor and Francis Group, 2004
57. Cialdini, R. B. (2006). Influence: The Psychology of Persuasion. New York: HarperBusiness.
58. Cienki A. STRAIGHT: An image schema and its metaphorical extensions. Cognitive Linguistics.1998. N° 9. P. 107—149.
59. Denton, R. E. Jr. Political Communication in America. New York: Praeger, 1985. 366 p.
60. Dijk T. A. van. Society and Discourse: How Social Contexts Influence Text and Talk / T. A. van Dijk. Cambridge : Cambridge University Press, 2009.
61. Fairclough, I., & Fairclough, N. Political Discourse Analysis. London, New York: Routledge Taylor and Francis Group. 2012

62. Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
63. Geis M. L. *The Language of Politics*. New York: Springer-Verlag, 1987. 189 P.
64. Iser W. *Interaction between Text and Reader*. Princeton Univ. Press. 1980. P. 106—119.
65. Kövecses Z. *The Scope of Metaphor. Metaphor and Metonymy at the Crossroads. A Cognitive Perspective*. Mouton de Gruyter. 2000. P. 79-93.
66. Latif E. A. *Analysing Political Speeches: Rhetoric, Discourse and Metaphor, Metaphor and Symbol*, 2016. P. 250–252.
67. McNair B. *An Introduction to Political Communication*, 6th ed. London and New York : Routledge, 2018. 252 p.
68. Oxford Learner's Dictionaries. URL : <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
69. Perloff R. M. *The Dynamics of Political Communication: Media and Politics in a Digital Age*. 2nd ed. London and New York : Routledge, 2017. 500 p.
70. Politics. <https://edition.cnn.com>
71. Rubinelli, S. *Rhetoric as a Civic Art from Antiquity to the Beginning of Modernity* / S. Rubinelli. // *The Routledge Handbook of Language and Politics* / R. Wodak, B. Forchtner (eds.). London ; New York : Routledge Taylor and Francis Group, 2018. P. 17-29.
72. Trump and Biden final debate fact-checked: Presidential debate 2020. URL: <https://www.bbc.com/news/election-us-2020-54645608>
73. Warren, B. (1992). What Euphemisms tell us about the interpretation of Words. *Studia Linguistica*. 46/2. P. 128-165.
74. Woods, Kelly N., "War, Love, and Journeys: A Comparative Analysis of Conceptual Metaphors in Political Speeches" (2022). *Theses and Dissertations*. 9611.
- 75.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Remarks by US Vice President Joe Biden at a Meeting with Ukrainian Legislators: 23.04.2014. URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/04/22/remarks-vice-president-joe-biden-meeting-ukrainian-legislators>

Translation: Виступ Віце-президента США Джо Байдена у Верховній Раді України URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/remarks-vice-president-joe-biden-ukrainian-rada-uk/>

2. Remarks by President Obama and President Poroshenko of Ukraine After Bilateral Meeting URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/09/18/remarks-president-obama-and-president-poroshenko-ukraine-after-bilateral> Translation: Виступи президента Обама і президента Порошенка після зустрічі в Білому Домі URL: <https://japan.mfa.gov.ua/news/2366-vistupi-prezidenta-obami-i-prezidenta-poroshenka-pislya-zustrichi-v-bilomu-domi>

3. Crimea is Ukraine URL: <https://ua.usembassy.gov/crimea-is-ukraine-2/>

Translation: Крим – це Україна URL: https://ua.usembassy.gov/uk/crimea-is-ukraine-2/?_ga=2.264869830.811448908.1712672976-354413062.1712560586

4. Statement by the President on Ukraine URL: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/02/28/statement-president-ukraine>

Translation: Обама про Крим, Україну URL: <https://www.holosameryky.com/a/1861792.html>

5. Biden to reveal plan for reducing obesity, ending hunger by 2030 URL: <https://www.washingtonpost.com/politics/2022/09/27/biden-end-hunger-crisis-2030/>

6. President George W. Bush's Inaugural Address URL: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/inaugural-address.html>

Translation: Перша інавгураційна промова Джорджа Буша URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/5ec99c09f3b04/Inavhuratsiini_promovy_prezydent_iv_SShA.pdf?PHPSESSID=03uab1kphq0r597jpp2vjn5gk7

7. President Bush's Second Inaugural Address URL:
<https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=4460172>

Translation: Друга інавгураційна промова Джорджа Буша URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/5ec99c09f3b04/Inavhuratsiini_promovy_prezydent_iv_SShA.pdf?PHPSESSID=03uab1kphq0r597jpp2vjn5gk7

8. President Barack Obama's Inaugural Address URL:
<https://obamawhitehouse.archives.gov/blog/2009/01/21/president-Barack-obamas-inaugural-address>

Translation: Інавгураційна промова Барака Обами URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/5ec99c09f3b04/Inavhuratsiini_promovy_prezydent_iv_SShA.pdf?PHPSESSID=03uab1kphq0r597jpp2vjn5gk7

9. Boris Johnson's first speech as Prime Minister: 24 July 2019 URL:
<https://www.gov.uk/government/speeches/boris-johnsons-first-speech-as-prime-minister-24-july-2019>

SUMMARY

This master's thesis focuses on the strategies for reproducing the lexical characteristics of English-language political discourse in Ukrainian translations, specifically analyzing political speeches from 2000 to 2022. The research addresses the gap in existing studies concerning the lexical-stylistic features of translating political speeches from English to Ukrainian, which is crucial for ensuring accurate and adequate understanding of political speeches in international contexts.

The study's primary aim is to analyze political discourse from a translation studies perspective and to identify strategies for translating lexical characteristics of political speeches. To achieve this, the thesis examines the role of political speeches within political discourse, the specifics of translating such speeches, and the application of translation strategies that maintain the expressiveness and intent of the original speeches in Ukrainian translations.

Methodologically, the study employs comparative, theoretical, discourse analysis, contrastive analysis, and statistical methods among others. The theoretical and practical significance of the work lies in its application to improving translation practices for translators working with political texts, helping them to better understand and effectively reproduce the lexical and stylistic features of the original.

The findings reveal the importance of various translation strategies, such as lexical-semantic and lexical-grammatical transformations, in preserving the communicative functions of the original speech. The research contributes to the field of translation studies by offering a comprehensive analysis of political discourse translation, highlighting the interaction between political language and translation, and how translation decisions impact the perception of political speeches.